

**Комисия за енергийно и водно регулиране (КЕВР)
България**

**Годишен доклад
за Европейската комисия**

юли 2020 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ПРЕДИСЛОВИЕ	5
2. ОСНОВНИ ПРОМЕНИ В ПАЗАРИТЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ И ГАЗ	6
2.1. Оценка на развитието и регулирането на пазара	7
2.2. Доклад за изпълнението на Пакета за чиста енергия	10
3. ПАЗАР НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ	11
3.1. Регулиране на мрежата и техническо функциониране	11
3.1.1. Отделяне	11
3.1.2. Разширяване и оптимизация на мрежата	11
3.1.3. Мрежови тарифи	12
3.1.4. Регулиране на сигурността и надеждността	13
3.1.5. Мониторинг на баланса между търсене и предлагане	14
3.1.6. Трансгранични въпроси	16
3.1.7. Изпълнение на мрежовите кодекси и насоки	16
3.2. Конкуренция и функциониране на пазара	17
3.2.1. Пазари на едро	17
3.2.2. Пазар на дребно	22
3.2.3. Защита на потребителите и уреждане на спорове	26
4. ПАЗАР НА ПРИРОДЕН ГАЗ	27
4.1. Регулиране на мрежата	27
4.1.1. Мрежови и ВПП тарифи за присъединяване и достъп на клиентите	27
4.1.2. Балансиране	30
4.1.3. Трансгранични въпроси	31
4.1.4. Изпълнение на мрежовите кодекси и насоки	36
4.2. Конкуренция и функциониране на пазара	36
4.2.1. Пазари на едро	36
4.2.2. Пазар на дребно	40
4.2.3. Мониторинг на нивата на цените, нивото на прозрачност, степента и ефективността на отваряне на пазара и конкуренцията	43
4.2.4. Защита на потребителите и уреждане на спорове	46
4.3. Сигурност на доставките (ако и доколкото НРО има правомощия)	50

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АСЕР	Агенция за сътрудничество на енергийните регулатори
БНЕБ ЕАД	„Българска независима енергийна борса“ ЕАД
ВЕКП	Високоэффективно комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия
ВИ	Възобновяеми източници на енергия
ВяЕЦ	Вятърна електрическа централа
ГИС	Газоизмервателна станция
ГРМ	Газоразпределителна мрежа
ГРИТ	Газорегулаторно измервателно табло
ДЕПА	Гръцката енергийна компания
ДЕСФА, DESFA	Гръцкият газопреносен оператор
ЕЕС	Електроенергийна система
ЕПМ	Електропреносна мрежа
ЕС	Европейски съюз
ЕЦ	Електрическа централа
ЕСО ЕАД	„Електроенергиен системен оператор“ ЕАД
ЗЕ	Закон за енергетиката
КЕВР, Комисията	Комисия за енергийно и водно регулиране
КЗК	Комисия за защита на конкуренцията
КЗП	Комисия за защита на потребителите
МОЦДП	Методиката за определяне цени за достъп и пренос на природен газ през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД
НЕК ЕАД	„Национална електрическа компания“ ЕАД
НПО	Независим преносен оператор
НРЦЕЕ	Наредба № 1 от 18 март 2013 г. за регулиране на цените на електрическата енергия
НРЦПГ	Наредба № 2 от 19 март 2013 г. за регулиране на цените на природния газ
ОП	Оперативна програма
ОПС	Оператор на преносна система
ПГХ „Чирен“	Подземно газохранилище „Чирен“
ПДН	Пазар „ден напред“
ПОИ	Проект от общ интерес
ПТЕЕ	Правила за търговия с електрическа енергия
РАЕ, RAE	Гръцкият енергиен регулаторен орган
РИПС ЮИЕ	Регион за изчисляване на преносната способност Югоизточна Европа
СЕЕР, CEER	Съвет на европейските енергийни регулатори
СТП	Стандартизирани товари профили
ФЕЦ	Фотоелектрическа централа
ЦДУ	Централно диспечерско управление
ANRE	Румънският енергиен регулаторен орган
BOTAS	Турският газопреносен оператор
CDP	Платформа за търговско диспечериране
CEF	Програма „Механизъм за свързване на Европа“
CESEC	Инициатива за междусистемна свързаност между страните от Централна и Югоизточна Европа
CR 3	Индекс на концентрация – сума от пазарните дялове на трите най-големи участника на пазара
ENTSOE	Европейска мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия

ENTSOG	Европейска мрежа на операторите на газопреносни системи
GRIPs	Регионални инвестиционни планове за развитие на мрежата
HHI	Херфиндал-Хиршман индекс, сума от квадратите на пазарните дялове на участниците на съответния пазар
IBS	Междусистемна газова връзка България – Сърбия
IGB	Междусистемна газова връзка Гърция – България
ITB	Междусистемна газова връзка Турция – България
NC TAR	Мрежови кодекс за хармонизирани тарифни структури за пренос на газ
RBP	Регионална платформа за резервиране на капацитет
TANAP	Трансанадолски газопровод
TAP	Трансадриатически газопровод
VTP	Виртуална търговска точка

1. ПРЕДИСЛОВИЕ

През 2019 г. дейността на Комисията за енергийно и водно регулиране /КЕВР, Комисията, регулатора/ беше насочена към либерализация на електроенергийния пазар, развитие на борсовата търговия, регионална свързаност на електроенергийните и газови пазари и активно участие на страната в европейския енергиен пазар.

В сектор „Електроенергетика“ регулаторът концентрира усилията си върху създаване на необходимата подзаконова рамка за пълно отваряне на пазара на едро на електроенергия. Приета беше нормативната база за участие на нови групи производители на организирания борсов пазар, осъществено беше пазарно обединение „в рамките на деня“ с още 21 европейски страни, което насърчава конкуренцията и увеличава ликвидността. Комисията прие и решения за прилагане на регламентите и мрежовите кодекси на европейския електроенергиен пазар за гарантиране на доставките, създаване на конкурентен вътрешен пазар на електрическа енергия и намаляване на въглеродните емисии.

В подкрепа на либерализацията и интеграцията на пазара на природен газ Комисията прие редица решения, с които повиши конкурентността на българския пазар и осигуряването на безпрепятствен достъп до него за всички участници. Водещо начало в предприетите действия беше изпълнението на приоритетите в сектора - осигуряване на енергийните доставки, диверсификация на източниците и маршрутите за природен газ, постигане на ликвиден и конкурентен пазар на природен газ, развитие на газопреносната инфраструктура, свързване на българския пазар с пазарите на страните от региона. Регулаторът създаде нормативната рамка за развитие и разширяване на националната газопреносна система и строителството на „Балкански поток“, одобрени бяха Платформа за търговия с природен газ и Споразумение за изпълнение на програмата за освобождаване на природен газ. Стартира реална търговия с природен газ на платформата на „Газов хъб Балкан“, в напреднал етап е изграждането на междусистемната газова връзка България-Гърция IGB, която ще осигури реална диверсификация на доставчиците на природен газ.

ДОЦ. Д-Р ИВАН ИВАНОВ
Председател на КЕВР

2. ОСНОВНИ ПРОМЕНИ В ПАЗАРИТЕ НА ГАЗ И ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ

В сектор „Електроенергетика“ усилията на регулатора бяха насочени към пълно отваряне на пазара и осигуряването на необходимата подзаконова нормативна рамка. С промените в ЗЕ се даде възможност на производителите на електрическа енергия с обща инсталирана мощност от 1 MW до 4 MW да продават произведеното количество електрическа енергия на различните сегменти на организирания борсов пазар. С друга основна промяна в ЗЕ отпадна задължението на пазарните участници да заплащат цени за пренос и достъп до електропреносната мрежа за електрическата енергия, предназначени за износ, което беше съществена пречка за обединяването на българския електроенергиен пазар със съседни пазари.

Във връзка с промяната в ЗЕ относно участието на производители на електрическа енергия с обща инсталирана мощност от 1 MW до 4 MW на свободния пазар, КЕВР прие изменение на подзаконовата нормативна уредба, а именно - Правилата за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ) и Наредба № 1 от 14.03.2017 г. за регулиране на цените на електрическата енергия (НРЦЕЕ).

Във връзка с промяната в ЗЕ, КЕВР прие изменение на подзаконовата нормативна уредба, свързана с регулирането на цените на електрическата енергия - НРЦЕЕ.

С изменение и допълнение на ПТЕЕ, бяха уредени обществените отношения, свързани с отношенията по предоставянето на услуги за зареждане на електрически превозни средства.

На 19.11.2019 г., с включването на България, Хърватия, Чехия, Унгария, Полша, Румъния и Словения, стартира втората вълна за присъединяване към единното пазарно обединение „в рамките на деня“ посредством платформата Single intraday coupling (SIDC). Предвижда се интегрираният пазар „в рамките на деня“ да увеличи търговията в този сегмент чрез насърчаване на конкуренцията и увеличаване на ликвидността.

През 2019 г. Комисията и регулаторният орган на Румъния обсъдиха пазарното обединение и присъединяването на България към европейския пазар „ден напред“.

С подкрепата на регулаторните органи на България и Гърция операторите на преносни мрежи на двете държави отправиха искане за включване на българо-гръцката граница към общия европейски пазар „ден напред“ през италианските граници. С цел синхронизиране с европейското законодателство, Комисията прие и решения във връзка с прилагането на регламентите и мрежовите кодекси на европейския електроенергиен пазар за гарантиране на сигурността на доставките, създаване на конкурентен вътрешен пазар на електрическа енергия и намаляване на въглеродните емисии.

В ценовите решения на Комисията през 2019 г. е прилаган балансиран и консервативен подход, отчитащ интересите на всички участници, без да се допускат резки ценови изменения. В тази връзка цените на електрическата енергия за регулирания пазар останаха без значителна промяна, като крайните цени се увеличиха средно с 2,90%. По отношение определянето на пределна цена за сделките за балансираща енергия, КЕВР започна да прилага по-балансиран модел в сравнение с предишни години, с цел намаляване разходите за недостиг на пазарните участници.

През 2019 г. енергийният регулатор стартира два проекта, насочени към повишаване компетентността на експертите в Комисията - „Развитие на аналитичния капацитет на Комисията за енергийно и водно регулиране“, реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, и проекта КЕР (Know-how Exchange Programme), Програма за обмен СЕИ – Централноевропейска инициатива за подкрепа на енергийните регулаторни органи в Западните Балкани“ – фаза III.

Основните приоритети в газовия сектор в Република България са обезпечаване сигурността на доставките, осигуряване на ликвиден и конкурентен пазар на природен газ и развитие на газопреносната инфраструктура. Свързването на българския пазар на природен газ с пазарите на природен газ на страните членки в региона и в Европа като цяло, ще способства за постигане на европейската енергийна политика за изграждане на единен

взаимосвързан общоевропейски пазар на природен газ. През 2019 г. със Закона за изменението и допълнението на Закона за енергетиката (обн. ДВ, бр. 79 от 08.10.2019 г., ЗИД на ЗЕ) се създадоха предпоставки за повишаване на конкуренцията и постигане на ликвидност на организирания борсов пазар на природен газ, като част от мерките са постепенно преминаване от пазар по регулирани към пазар по свободно договорени цени и реална либерализация на пазара. В тази връзка бяха въведени нови правомощия на КЕВР. В изпълнение на тези нови правомощия Комисията прие решения, с които оказва положително въздействие върху развитието на процесите на либерализация в газовия сектор и правилното функциониране на българския пазар на природен газ, като част от пазара в Европейския съюз (ЕС), с оглед отваряне на националния пазар на природен газ, диверсифициране и сигурност на газовите доставки, с цел намаляване на цените и насърчаването на конкуренцията на пазара.

По отношение на новите си правомощия за осъществяване на мониторинг и контрол на борсовата търговия по Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия (REMIT), Комисията извърши предварително проучване по постъпили сигнали за евентуални злоупотреби и манипулации на борсовата търговия с електроенергия. Предстои произнасяне относно основателността на сигналите. Предвид значимостта на контролните функции по регламента, започналият през 2019 г. процес по обособяване на звено, извършващо контрол за спазването на REMIT, доведе до създаване на специализирана дирекция в КЕВР, чиито експерти се запознаха с опита на водещи европейски регулатори за мониторинг и контрол на националните пазари на електроенергия.

2.1. Оценка на развитието и регулирането на пазара

В изпълнение на поставените цели относно развитието на пазара, през 2019 г. бяха приети съществени промени в ЗЕ и в Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), които наложиха КЕВР да изменени и допълни подзаконовите актове по прилагането им. С Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 14 март 2017 г. за регулиране на цените на електрическата енергия (обн., ДВ бр. 50 от 2019 г., в сила от 25.06.2019 г., НИД на НРЦЕЕ) отпадна съществуващият модел на задължително изкупуване на електрическата енергия от възобновяеми източници (ВИ) и от високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия (ВЕКП), произведена от централи с обща инсталирана мощност от 1 MW до 4 MW. По този начин се пристъпи към следващия етап от либерализацията на пазара на електрическа енергия, като произведената от тези производители електрическа енергия започна да се търгува на различните сегменти на организирания борсов пазар.

В тази връзка на Комисията са делегирани допълнителни правомощия, свързани с определянето на преференциални цени и премии за електрическата енергия от възобновяеми източници и от високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия, произведена от централи с обща инсталирана електрическа мощност 1 MW и над 1 MW. С измененията и допълненията на НРЦЕЕ ще продължи въвеждането на реалното участие на производители на електрическа енергия по горепосочения начин с обща инсталирана електрическа мощност 1 MW и над 1 MW на организирания борсов пазар, което ще способства за продължаване на текущия процес по поэтапно преминаване от пазар по регулирани цени към пазар по свободно договорени цени.

Промяна е настъпила и в начина на формиране на цените за достъп и/или пренос до/през електропреносната и електроразпределителните мрежи. С допълнението на чл. 104 от ЗЕ с нова ал. 2 се въвежда яснота относно лицата, които дължат цени за достъп и/или за пренос до/през електропреносната и електроразпределителните мрежи, включително в случаите на износ на електрическа енергия с произход България. Това допълнение на ЗЕ наложи изменение на разпоредбите в НРЦЕЕ, имащи отношение към утвърждаване на

съответните цени и ценообразуващите елементи. С НИД на НРЦЕЕ са изменени чл. 26 и чл. 29 от НРЦЕЕ, като по този начин се цели по-справедливо разпределение на съответните разходи между лицата, които ги предизвикват, допринасяйки същевременно за реализиране на принципите, заложи в чл. 23, т. 4 и т. 5 от ЗЕ.

Приетата промяна в начина на формиране на цените за достъп и пренос ще способства за правилното и справедливо разпределение на съответните разходи за мрежови услуги върху лицата, които реално ги предизвикват, както и ще улесни търговията с електрическа енергия в региона. Отпадането на тези цени за изнасяната електрическа енергия е една от предпоставките за бъдещото обединение на националните пазари на електрическа енергия.

При прилагането на НРЦЕЕ в производствата по утвърждаване на цени са установени празноти и неточности в съществуващата редакция на акта, във връзка с определянето на компонентата за дейността „снабдяване с електрическа енергия от краен снабдител“, както и по отношение на лицата, имащи право да предоставят студен резерв, и формирането на размера на пределната стойност на разходите на оператора на електропреносната мрежа за закупуване на разполагаемост за студен резерв и услуги. В тази връзка с цел яснота и безпротиворечивост при прилагането на НРЦЕЕ са направени промени в чл. 10, ал. 4 и ал. 5, чл. 11, ал. 5, чл. 27а и чл. 38, ал. 1.

През 2019 г. с Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 2 от 19 март 2013 г. за регулиране на цените на природния газ (обн., ДВ бр. 95 от 03.12.2019 г., в сила от 03.12.2019 г., НИД на НРЦПГ) са прецизирани и допълнени нормите, въз основа на които се формират и утвърждават цените на природния газ. НИД на НРЦПГ има за цел и постигане на справедливо разпределяне на разходите на обществения доставчик между всички негови клиенти, независимо от това дали купуват природен газ на регулирания пазар или по свободно договорени цени – по двустранни договори или във връзка с изпълнение на програмата за освобождаване на природен газ.

Необходимостта от изменение и допълнение на НРЦПГ е с оглед привеждането ѝ в съответствие с изменени разпоредби на ЗЕ, отнасящи се до регулирането на цените на природния газ, а именно - промяна на субектите, на които общественият доставчик продава природен газ по регулирана цена. Въведени са и нови задължения на обществения доставчик, свързани със споразумение за изпълнение на програма за освобождаване на природен газ. Тези нови задължения, заедно със съществуващите му такива по обществена доставка на природен газ и по доставка на природен газ по двустранни договори, налагат уреждането на правила, въз основа на които да бъдат разделяни общите разходи на обществения доставчик към съответната дейност. В тази връзка е направено допълнение на чл. 17, ал. 7 от НРЦПГ.

Във връзка с горното и с оглед справедливо разпределяне между всички клиенти на обществения доставчик на разходите, произтичащи от наложени му задължения към обществото, е направено допълнение на чл. 11а, ал. 3 от НРЦПГ.

С цел яснота при прилагането на разпоредбата относно определянето от Комисията на нормата на възвръщаемост на капитала, чл. 13 от НРЦПГ е допълнен с нова алинея, която регламентира приложимия при нейното определяне модел за оценка на капиталовите активи, както и използваните данни.

Прецизирани са разпоредбите на чл. 21, ал. 2 и чл. 35 от НРЦПГ.

До края на 2019 г., съгласно чл. 30, ал. 1, т. 7 от ЗЕ, на регулиране от КЕВР подлежах цените, по които общественият доставчик продава природен газ на крайните снабдители на природен газ и на клиентите, присъединени към газопреносна мрежа. От началото на 2020 г. КЕВР утвърждава цени на природния газ, по които общественият доставчик продава на крайните снабдители на природен газ и на лица, на които е издадена лицензия за производство и пренос на топлинна енергия, като цените се утвърждават ежемесечно.

С оглед очакваната значителна промяна в маршрутите на доставка на природен газ през територията на страната, потенциално намаляване на транзитираните през страната количества и предстоящото изграждане в региона на ключови инфраструктурни проекти за развитие на Южния газов коридор, Енергийната стратегия на Република България до 2020 г.

беше изменена и допълнена през ноември 2018 г. Основните приоритети в газовия сектор са обезпечаване сигурността на доставките, осигуряване на ликвиден и конкурентен пазар на природен газ и развитие на газопреносната инфраструктура. Енергийната стратегия включва концепция за изграждане на газоразпределителен център (хъб) на територията на Република България, основана на идеята да постъпват значителни количества природен газ от различни входни точки на газопреносната система и от различни източници, с цел търгуването им на хъба, както и за по-нататъшно транспортиране. Изграждането на необходимата газопреносна инфраструктура и реализацията на концепцията за газов хъб ще допринесе за достигане на стратегически за Република България цели, включително: запазване ролята на страната на газовата карта на Европа, както и на основна държава, осигуряваща входни количества и търговия на природен газ и трансграничен пренос за региона и ЕС. Свързването на българския пазар на природен газ с пазарите на природен газ на страните членки в региона и в Европа като цяло, ще способства за постигане на Европейската енергийна политика за изграждане на единен взаимосвързан общеевропейски пазар на природен газ.

През 2019 г. със ЗИД на ЗЕ, обн. ДВ, бр. 79 от 08.10.2019 г., са създадени предпоставки за повишаване на конкуренцията и постигане на ликвидност на организирания борсов пазар на природен газ. Приетите норми са част от мерките за плавно преминаване от пазар по регулирани към пазар по свободно договорени цени и реална либерализация на пазара. В тази връзка от субектите, които купуват природен газ от обществения доставчик по регулирани цени, отпаднаха клиентите, присъединени към газопреносната мрежа, с изключение на лицата, на които е издадена лицензия за производство и пренос на топлинна енергия. Регламентирани са нови задължения на обществения доставчик, свързани с изпълнението на програмата за освобождаване на природен газ, както и в качеството му на доставчик на ликвидност и участник, формиращ пазара.

Със ЗИД на ЗЕ, обн. ДВ, бр. 79 от 08.10.2019 г., бяха въведени нови правомощия на КЕВР. Комисията извършва контрол по преминаването от пазар по регулирани цени към организиран пазар по свободно договорени цени в съответствие с Правилата за търговия с природен газ (ПТПГ). Регулаторният орган също така одобрява правила за работа на организиран борсов пазар на природен газ по предложение на оператор на съответния борсов пазар и по предложение на обществения доставчик одобрява споразумението за изпълнение на програмата за освобождаване на природен газ, включително ценовите механизми в него, и контролира изпълнението му. Комисията одобрява платформа за търговия с природен газ и определя нейния оператор, издава лицензия за организиране на борсов пазар на природен газ и одобрява правила за работа на организиран борсов пазар на природен газ.

Във връзка с горното е регламентирано задължение на обществения доставчик да предлага за продажба на организирания борсов пазар количества природен газ на годишна база за периода 2020 г. – 2024 г. В тази връзка, Комисията одобри и Споразумение за изпълнение на програма за освобождаване на природен газ между „Булгаргаз“ ЕАД и „Газов Хъб Балкан“ ЕАД, в което са определени условията и редът, по които общественият доставчик предлага за продажба на организирания борсов пазар количества природен газ. Със споразумението, в съответствие с изискванията на ЗЕ, са определени и редът за провеждане на търговете за освобождаване, ценовите механизми за освобождаване, включително за началната цена на търга, срокът на действие на споразумението, видовете предлагани продукти и периодите на тяхното предлагане.

През 2019 г. КЕВР одобри предложената от оператора на газопреносната мрежа „Булгартрансгаз“ ЕАД платформа за търговия с природен газ и определи за неин оператор „Газов Хъб Балкан“ ЕАД, като създаде условия за внедряване на платформата за търговия с природен газ в съответствие с Регламент (ЕС) № 312/2014 от 26 март 2014 година за установяване на Мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи (Регламент (ЕС) № 312/2014). По този начин беше изпълнено изискването на чл. 22, пар. 3 от Регламент (ЕС) № 312/2014 съответните сделки да се извършват на одобрената платформа за търговия, с оглед

изчисляване на таксата при дневен дисбаланс, както и за определяне на пределната продажна цена, пределната покупна цена и среднопретеглената цена.

Платформата за търговия на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД е успешно въведена в търговска експлоатация през месец декември 2019 г. в рамките на програмата за освобождаване на природен газ за 2020 г. В резултат, за първи път на българския газов пазар е осъществена електронна търговия, като на първия търг, проведен на 09.12.2019 г., в който право на участие имаха над 15 участника, са закупени 550 000 MWh, което е 25% от количеството природен газ, предложено от обществения доставчик за продажба на организирания борсов пазар на природен газ през 2020 г. в размер на 2 220 000 MWh. През месец декември 2019 г. бяха проведени още два търга по програмата за освобождаване на природен газ за 2020 г. - на 16.12.2019 г. и 23.12.2019 г., при които са закупени общо 455 MWh природен газ. С цел гарантиране сигурността на доставките за страната, продуктите от първите два търга са предназначени за покупка от крайни снабдители и/или клиенти, присъединени към газопреносната система на Република България, директно или чрез търговци на природен газ. Споразумението предвижда всеки втори понеделник от месеца, предхождащ месеца на физическа доставка, да се провежда търг за количествата, незакупени в предходните търгове като месечни продукти с равномерна доставка. Количествата, предложени в последващите търгове, са предназначени за клиенти в и/или извън страната.

След като през декември 2019 г. започна изпълнението на одобреното от КЕВР Споразумение за изпълнение на програмата за освобождаване на природен газ, от началото на 2020 г. стартира и многостранна търговия на одобрената от регулатора платформа за търговия, която към месец юли 2020 г. има 39 регистрирани членове, участващи успешно в сделки с продукти „в рамките на деня“ и „ден напред“, както и в сделки на дългосрочния сегмент.

Във връзка с отпадане на режима на балансиране при временни мерки съгласно Регламент (ЕС) № 312/2014 и за постигането на пълно съответствие с разпоредбите му, през годината Комисията прие изменения и допълнения в ПТПГ, Правилата за балансиране на пазара на природен газ (ПБППГ), както и прие нова Методика за определяне на дневна такса за дисбаланс и такса за неутралност при балансиране (МОДГДТНБ), с оглед промените във функционирането на пазара на природен газ.

С приетите през 2019 г. нормативни актове и решения в газовия сектор КЕВР оказва положително въздействие върху развитието на процесите на либерализация в сектора и правилното функциониране на българския пазар на природен газ като част от пазара в ЕС, в съответствие с европейското и националното законодателство, с оглед отваряне на националния пазар на природен газ, диверсифициране и сигурност на газовите доставки с цел намаляване на цените и насърчаването на конкуренцията на пазара.

2.2. Доклад за изпълнението на пакета за чиста енергия

Съгласно разпоредбата на чл. 59, пар. 1, б. „ф“ от Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (Директива (ЕС) 2019/944), КЕВР има задължението да наблюдава прилагането на правилата за функциите и задачите на операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи, доставчиците и клиентите и другите участници на пазара съгласно Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия. Тази разпоредба от директивата към настоящия момент не е транспонирана в законодателството на Република България. В тази връзка следва да се има предвид, че КЕВР няма законодателна инициатива.

3. Пазар на електрическа енергия

3.1. Регулиране на мрежата и техническо функциониране

3.1.1. Отделяне

Съгласно разпоредбата на чл. 59, пар. 1, б. „й“ от Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (Директива (ЕС) 2019/944), КЕВР следва да гарантира, че няма кръстосано субсидиране между дейностите по пренос, разпределение и доставка, както и от други дейности. В тази връзка в чл. 39, ал. 1 от ЗЕ са описани видовете дейности, подлежащи на лицензиране. КЕВР издава лицензия за всяка от посочените дейности, за определен период и с конкретни условия, които са неразделна част от решението за издаването ѝ.

Съгласно чл. 37 от ЗЕ енергийните предприятия водят отделна счетоводна отчетност за всяка дейност, подлежаща на лицензиране, дейностите подлежащи на лицензиране и други дейности, за всеки клон и предприятие, както и за дейности при регулирани и свободно договорени цени. Правилата за водене на разделното счетоводство от енергийните предприятия, включително активите за целите на ценообразуването по групи клиенти, както и формата и съдържанието на счетоводните отчети за регулаторни цели, се определят с решение на Комисията. В допълнение следва да се отбележи, че енергийните предприятия, които подлежат на независим финансов одит, представят на Комисията одиторски доклад за спазването на правилата за водене на отделната счетоводна отчетност.

3.1.2. Разширяване и оптимизация на мрежата

Съгласно чл. 59, пар. 1, б. „к“ от Директива (ЕС) 2019/944 КЕВР наблюдава инвестиционните планове на операторите на преносни системи и предоставя в годишния си доклад оценка на инвестиционните планове на операторите на преносни системи по отношение на съответствието им с десетгодишния план за развитие на мрежата в ЕС, включително, по целесъобразност, като тази оценка може да включва препоръки за изменение на тези инвестиционни планове.

Във връзка с горното, с Решение № ДПРМ-2 от 16.08.2019 г. на КЕВР е одобрен План за развитие на преносната електрическа мрежа на България за периода 2019 – 2028 г. Десетгодишният план за периода 2019 – 2028 г. съдържа основната инфраструктура за пренос на електрическа енергия, която се предвижда за изграждане, разширяване, реконструкция и модернизация през следващите десет години. С него се осигурява своевременно и хармонично изграждане и въвеждане в експлоатация на нови елементи на електропреносната мрежа за икономична и сигурна работа на електроенергийната система (ЕЕС), при спазване критериите за сигурност и действащите стандарти за качество на снабдяването с електрическа енергия.

За сигурно функциониране на електропреносната мрежа при спазване на принципите за осигуряване необходимата надеждност на преносната система и устойчивост на генериращите източници в мрежа 400kV на България, „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД) е включило в План за развитие на преносната електрическа мрежа на България за периода 2019 – 2028 г. изграждането на следните нови електропроводи от общоевропейско значение:

- п/ст. „Марица изток“ – п/ст. „Неа Санта“ (Гърция);
- п/ст. „София запад“ – п/ст. „Ниш“ (Сърбия), втори електропровод;
- п/ст. „Пловдив“ – п/ст. „Марица изток“;
- п/ст. „Марица изток“ – ОРУ ТЕЦ МИЗ;
- п/ст. „Марица изток“ – п/ст. „Бургас“;
- п/ст. „Бургас“ – п/ст. „Варна“.

Годишните прогнозни стойности на всички разходи за изграждане, разширяване, реконструкция и модернизация на обектите от електропреносната мрежа и на системите за защита и управление на ЕЕС за периода на Десетгодишния план за периода 2019 – 2028 г. са в размер на 1 347 300 хил. лв., от които 189 629 хил. лв. или 14,07% са привлечени европейски средства, основно за съфинансиране на проектите от общоевропейско значение.

С оглед горното, след проучване на необходимостта от инвестиции, Комисията приема, че представеният от независимия преносен оператор План за развитие на преносната електрическа мрежа на България за периода 2019-2028 г. обхваща всички нужди от инвестиции, както и че същият е в съответствие с десетгодишните планове за развитие на мрежите в Европейския съюз. Планът е изготвен при съобразяване с наличната информация за предстоящи изменения в производството, доставките, потреблението и обмена с други държави, като са взети предвид и инвестиционните планове за регионални мрежи и мрежи на територията на Европейския съюз.

3.1.3. Мрежови тарифи

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8 от ЗЕ, КЕВР осъществява регулиране на цените в случаите, предвидени в този закон. По силата на чл. 30, ал. 1, т. 1, 6, 9, 10, 13 и 17 от ЗЕ на регулиране от Комисията подлежат цените:

- за достъп и/или за пренос през електропреносната мрежа;
- за достъп и/или за пренос през електроразпределителните мрежи.

През разглеждания период се приеха важни промени в Закона за енергетиката (обн. ДВ, бр. 41 от 2019 г.) и НРЦЕЕ (обн. ДВ, бр. 50 от 25.06.2019 г.) в областта на регулирането на цените на мрежовите услуги, в резултат на които отпадна задължението на пазарните участници да заплащат цени за пренос и достъп до електропреносната мрежа за количествата електрическа енергия с произход Република България, предназначени за износ, както и се въведе цена за достъп до електропреносната мрежа за производители на електрическа енергия.

В ценовите решения през периода Комисията последователно прилагаше балансиран подход, отчитащ интересите на всички участници, с цел да не се допускат резки ценови изменения.

Развитието на мрежовите тарифи за периода от 2016 г. до 2019 г. е представено в таблицата по-долу:

			2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
ЕСО ЕАД	Цена за достъп до електропреносната мрежа	лв./MWh	1,13	1,09	1,39	0,41
	Цена за пренос през електропреносната мрежа	лв./MWh	7,32	8,15	8,45	9,83
	Цена за достъп до електропреносната мрежа за ФЕЦ и ВяЕЦ	лв./MWh	7,02	6,68	3,02	5,14
	Цена за достъп до електропреносната мрежа за производители на електрическа енергия, с изключение на производители от ФЕЦ и ВяЕЦ	лв./MWh	-	-	-	2,12
„ЧЕЗ Разпределение България“ АД	Цена за пренос през разпределителната мрежа на средно напрежение	лв./kWh	0,00875	0,00923	0,00971	0,01002
	Цена за пренос през разпределителната мрежа на ниско напрежение	лв./kWh	0,02933	0,03098	0,03245	0,03426
	Цена за достъп за небитови клиенти	лв./kWh/ден	0,01745	0,01745	0,01796	0,01989
	Цена за достъп за битови клиенти	лв./kWh	0,00505	0,00505	0,00519	0,00577

„Електроразпределение Юг“ ЕАД	Цена за пренос през разпределителната мрежа на средно напрежение	лв./kWh	0,00805	0,00823	0,00884	0,0095
	Цена за пренос през разпределителната мрежа на ниско напрежение	лв./kWh	0,03127	0,03154	0,03253	0,03576
	Цена за достъп за небитови клиенти	лв./kWh/ден	0,01651	0,01651	0,01733	0,01981
	Цена за достъп за битови клиенти	лв./kWh	0,00503	0,00503	0,00516	0,00599
„Електроразпределение Север“ АД	Цена за пренос през разпределителната мрежа на средно напрежение	лв./kWh	0,0119	0,01036	0,0117	0,01274
	Цена за пренос през разпределителната мрежа на ниско напрежение	лв./kWh	0,03151	0,03008	0,03278	0,03478
	Цена за достъп за небитови клиенти	лв./kWh	0,00818	0,008	0,00854	0,00896
	Цена за достъп за битови клиенти	лв./kWh	0,00818	0,008	0,00854	0,00896
„Електроразпределение Златни Пясъци“ АД	Цена за пренос през разпределителната мрежа на ниско напрежение	лв./kWh	0,03453	0,02783	0,03303	0,03125
	Цена за достъп за небитови клиенти	лв./kWh	0,00718	0,00666	0,00675	0,00644
	Цена за достъп за битови клиенти	лв./kWh	0,00718	0,00666	0,00675	0,00644

3.1.4. Регулиране на сигурността и надеждността

Достъп до трансграничната инфраструктура, включително и процедурите за разпределение на капацитет и управление на претоварването

Тръжните правила относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електрическа енергия (Правилата за разпределение на преносни способности) и регионално сътрудничество между операторите на преносни системи са разработени в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия (Регламент (ЕС) 2019/943), във връзка с въвеждане на общи правила и процедури за разпределяне и предоставяне на разполагаема преносна способност (капацитет) в двете посоки по междусистемните сечения на електроенергийната система на Република България и съседните електроенергийни системи и във връзка с Регламент (ЕС) 2016/1719 от 26 септември 2016 г. за установяване на насока относно предварителното разпределяне на преносна способност (Регламент 2016/1719) и Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24 юли 2015 година за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (Регламент (ЕС) 2015/1222). Целта е осигуряване оптимално управление на тесните места на електропреносните мрежи, насърчаване развитието на енергийния обмен и координираното разпределение на трансграничния капацитет чрез недискриминационни пазарно обусловени решения.

Правилата за разпределение на преносни способности се представят ежегодно от ЕСО ЕАД за одобрение от КЕВР, като Хармонизираните правила за разпределение на дългосрочните преносни способности на общите граници между страните-членки на ЕС са одобрени на 29.10.2019 г. от АСРЕ. На сайта на ЕСО ЕАД са публикувани тръжните правила, регистрите на ползвателите и съгласуваните преносни способности за разпределение. Резултатите от годишните, месечните и дневни търгове, организирани от ЕСО ЕАД, са публично достъпни на сайта на ЕСО ЕАД и в публичната секция на системата за администриране на пазара с електрическа енергия. Съгласно гореописаните правила ЕСО ЕАД изпълнява ролята на тръжен оператор за разпределяне на 50% в двете посоки на съгласуваните преносни способности на българо-турската граница, както и на дневните преносни способности на българо-македонската граница. Чрез Единната платформа за

разпределение се разпределят преносните способности на годишна, месечна и дневна база на българо-гръцката и българо-сръбската граница, и на годишна и месечна база – на българо-румънската граница. TRANSELECTRICA (Румъния) е тържен оператор за разпределение на дневните преносни способности на българо-румънската граница, а MEPSO (Северна Македония) – на годишните и месечни преносни способности на българо-македонската граница. ESO ЕАД докладва данните за търговете, за които е тържен оператор, в системата ARIS (ACER REMIT Information System). Данните за останалите търгове се докладват от ЈАО или от съответния тържен оператор.

Сътрудничество във връзка с прилагането на регламенти на ЕК

Една от основните задачи, свързани с изпълнението на изискванията, произтичащи от Регламент (ЕС) 2015/1222 за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (CACM), беше изготвянето на обща за региона на Югоизточна Европа методология за изчисление на междузонова преносна способност за пазарния интервал за „ден напред“ и „в рамките на деня“, както и съпътстващите я други методики. Методологията за изчисление на междузонова преносна способност беше одобрена от трите национални регулатори в нашия регион през месец април 2019 г. От трите оператора беше приет методът за пресмятане на междузоновата преносна способност при тази методика да бъде въз основа на координираната нетна преносна способност. Изпълнението на методиката е тясно свързано с работата на Регионалния център по координиране на сигурността в нашия регион. Поради закъснения, свързани с учредяването на Регионалния център по координиране на сигурността в Солун, изпълнението на тази методика ще търпи забавяне. Друга важна задача, свързана с изпълнението на изискванията, произтичащи от чл. 35 на Регламент 2015/1222, беше изготвянето на Методика за редишпечирание и насрещна търговия и Методика за поделяне на разходите.

Както се изисква от чл. 76 и чл. 77 на Регламент (ЕС) 2017/1485 на Комисията от 2 август 2017 година за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия (Регламент (ЕС) 2017/1485) за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия, беше изготвена обща за региона на Югоизточна Европа методика за координиране на анализа на експлоатационната сигурност. Тази методика беше изготвена в съответствие с вече готовата Методика за редишпечирание и насрещна търговия и Методика за поделяне на разходите, както се изисква от чл. 76, пар. 1 на Регламент 2017/1485.

Една от основните задачи, свързана с изпълнението на изискванията, произтичащи от Регламент (ЕС) 2016/1719 относно предварителното разпределяне на преносна способност, е изготвянето на обща за региона на Югоизточна Европа методология за изчисление на междузонова преносна способност за дългосрочните пазарни времеви интервали съгласно чл. 10, както и съпътстващите я други методики, и изготвянето на методика за изчисляване на разбивка на дългосрочната преносна способност. От трите оператора беше приет методът за пресмятане на междузоновата преносна способност при тази методика да бъде въз основа на координираната нетна преносна способност.

3.1.5. Мониторинг на баланса между търсене и предлагане

Общият енергиен недостиг за 2019 г. е 624 727 MWh в сравнение с 1 040 648 MWh за 2018 г., което е намаление приблизително с 40%. Общият енергиен излишък за 2019 г. е 984 771 MWh спрямо 814 628 MWh за 2018 г., което е увеличение приблизително с 21%. Процентното съотношение на електрическа енергия недостиг и електрическа енергия излишък за 2019 г. е показано на фигура 16.

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8, предл. 2 от ЗЕ, Комисията определя ежегодно пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия.

В практиката си до момента КЕВР утвърждава две отделни пределни цени, а именно - пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре и пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу.

Пределната цена за регулиране нагоре е обвързана с постигнатата цена на пазара „ден напред“, като така се постига обвързаност на двата пазара и не се допускат арбитражи. Подобна мярка осигурява пропорционалност на разходите за балансиране на пазарните участници в зависимост от почасовите цени на пазара. Постигнатата цена на пазар „ден напред“ (ПДН) функционира като минимална цена за предложенията за регулиране нагоре. По този начин винаги цената за небаланси е по-неблагоприятна от тази на ПДН, както и пазарните участници се стимулират да участват и на пазара на балансираща енергия с резервния си капацитет.

С Решение № Ц-36 от 23.12.2019 г. КЕВР започна да прилага по-балансиран модел за ценообразуване, съгласно който пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране нагоре е определена в размер на Цпдн + добавка в размер на 100 лв./MWh, където Цпдн е равна на цената на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД за съответния час. По-ниска добавка не би осигурила покриване на променливите разходи на централите, предоставящи тази услуга на ЕСО ЕАД. Комисията очаква при използване на този подход пределните цени за регулиране нагоре, съответно разходите за недостиг на пазарните участници да намалееят.

Пределната цена за регулиране надолу следва да е обща за всички участници на пазара, независимо от това дали използваните мощности са производствени и/или консумиращи. По този начин се осигурява недискриминационно и равнопоставено третиране на централите, предлагащи тази системна услуга, като не се допуска облагодетелстване на даден участник за сметка на останалите, както и спекулативно поведение. Пазарните принципи налагат цената за регулиране надолу да е положителна величина. При отрицателна стойност на цената централата, предоставяща системната услуга, продава недостиг, а потребителите, които са в излишък, го купуват, което противоречи на принципите на балансиращия пазар и води до екстремни стойности на балансиращата енергия и големи разходи за небаланси. Отрицателната цена за регулиране надолу представлява прекомерна санкция за производителите и потребителите, които са в излишък, която изкривява пазара, застрашава неговата работа и противоречи на европейските практики. В тази връзка с Решение № Ц-36 от 23.12.2019 г. КЕВР запази пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране надолу на 0,00 (нула) лв./MWh.

3.1.6. Трансгранични въпроси

По отношение на техническото сътрудничество между операторите на преносни системи от Съюза и от трети държави ЕСО ЕАД е в тясно сътрудничество с операторите - членове на Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електричество (ЕМОПС-Е). Във връзка с влизането в сила на Регламент (ЕС) 2019/943 ЕСО ЕАД е изпратило писма с предложение за сътрудничество с трети страни от Региона на Югоизточна Европа (членки на ЕМОПС-Е, които не са членки на ЕС: Турция, Северна Македония и Сърбия) за координирано изчисляване на междузоновия капацитет съгласно методиките на ACER за определяне на 70% праг на междузоновия капацитет и за координирано изчисляване на експлоатационната сигурност.

3.1.7. Изпълнение на мрежови кодекси и насоки

С една от последните промени в ПТТЕЕ са въведени изискванията на Регламент (ЕС) 2019/943 и Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 година за установяване на насоки за електроенергийното балансиране (Регламент (ЕС) 2017/2195). Целите на Регламент (ЕС) 2017/2195 са обединяване на балансиращите пазари чрез засилване на прозрачността и конкуренцията, както и въвеждане на ефективен обмен на услуги по балансиране чрез използване на общи европейски платформи. Регламентът предвижда въвеждане на стандартни продукти за балансираща мощност и енергия, и хармонизиране на процедурите по разпределение на междузоновата преносна способност, на правилата за сетълмент, приложими към обмена на балансираща енергия от резерви за заместване, автоматично и ръчно задействаните резерви за поддържане на честотата и управление на процеса по салдиране на небалансите. Рамковите указания за създаване на общите платформи за обмен на балансираща мощност и енергия са одобрени от ACER. Европейската платформа за обмен на балансираща енергия от резерви за заместване по чл. 19 от Регламент (ЕС) 2017/2195 (проект TERRE) е в експлоатация от м. януари 2020 г. В процес на разработване са Европейските платформи по чл. 20 и чл. 21 от Регламент (ЕС) 2017/2195 (проекти MARI и PICASSO) за обмен на балансираща енергия от ръчно и автоматично задействаните резерви за вторично регулиране на честотата. Към Европейската платформа за процедурите по уравниване (нетирание) на небалансите по чл. 22 от Регламент (ЕС) 2017/2195 (проект IGCC) предстои да се присъединят всички ОПС от Континентална Европа. Основата на международното сътрудничество по управление на мрежата е поставено през 2010 г. от четирите немски ОПС с оглед намаляване на количеството насрещно задействана балансираща енергия. ЕСО ЕАД участва активно в посочените проекти, оцени условията за присъединяване към всеки от тях, подписа споразуменията за присъединяване към проект IGCC, а в момента е в процедура на подписване на споразуменията по проекти MARI и PICASSO.

КЕВР е в процес на промяна на Правилата за управление на електроенергийната система и въвеждането на изискванията на описаните по-долу регламенти:

- Регламент (ЕС) 2016/631 на Комисията от 14 април 2016 година за установяване на Мрежов кодекс за изискванията за присъединяване на производителите на електроенергия към електроенергийната мрежа;
- Регламент (ЕС) 2016/1388 на Комисията от 17 август 2016 година за установяване на мрежов кодекс относно присъединяването на потребители;
- Регламент (ЕС) 2016/1447 на Комисията от 26 август 2016 година за установяване на Мрежов кодекс за изискванията за присъединяване към електроенергийната мрежа на системи за постоянен ток с високо напрежение и модули от вида „електроенергиен парк“, присъединени чрез връзка за постоянен ток;
- Регламент (ЕС) 2017/2196 на Комисията от 24 ноември 2017 година за установяване на Мрежов кодекс относно извънредните ситуации и възстановяването на електроснабдяването;

– Регламент (ЕС) 2017/1485 на Комисията от 2 август 2017 година за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия

3.2. Конкуренция и функциониране на пазара

С измененията и допълненията на ЗЕ (обн. ДВ, бр. 41 от 21.05.2019 г.) се пристъпи към следващ етап от либерализацията на пазара на електрическа енергия, като производители на електрическа енергия, произвеждана от ВИ и от ВЕКП, с обща инсталирана мощност от 1 MW до 4 MW, бяха задължени да продават цялото произведено количество електрическа енергия на различните сегменти на организирания борсов пазар. В тази връзка за тази група производители отпадна досега съществуващият модел на задължително изкупуване на произведената електрическа енергия от ВИ и от ВЕКП, като същите бяха интегрирани в пазара на едро по свободно договорени цени. В резултат на тези мерки се увеличи ликвидността на организирания борсов пазар, а оттам и стабилността и прозрачността на пазара. Очакванията на КЕВР са по-високите търгувани обеми да доведат съответно и до търсенето/предлагането на по-голям брой и по-разнообразни борсови продукти, отговарящи в най-голяма степен на портфолиото на съответния търговски участник, което ще даде допълнителен тласък в развитието на борсовата търговия. По този начин ще се насърчи конкуренцията между доставчици, съответно клиенти и ще се повиши доверието на всички в пазара на електрическа енергия.

3.2.1 Пазари на едро

Данните за произведената електрическа енергия за периода от 2016 г. до 2019 г. са обобщени по години в таблицата по-долу:

Произведена електрическа енергия по централи присъединени към ЕСО - MWh	2016 г.	2017 г.	Изменени е 2017/2016	2018 г.	Изменение 2018/2017	2019 г.	Изменени е 2019/2018
1. АЕЦ	14 932 619	14 718 368	-1,43%	15 291 204	3,89%	15 712 446	2,75%
2. ТЕЦ на лигнитни въглища	16 196 171	17 605 902	8,70%	16 717 934	-5,04%	15 672 009	-6,26%
3. ТЕЦ на черни и кафяви въглища	255 316	246 111	-3,61%	240 872	-2,13%	193 778	-19,55%
4. ТЕЦ на природен газ	1 729 845	1 609 514	-6,96%	1 316 623	-18,20%	1 477 734	12,24%
5. ВЕЦ, в т.ч.:	4 438 123	3 395 131	-23,50%	4 356 883	28,33%	2 334 833	-46,41%
5.1. ПАВЕЦ производство	1 059 839	899 639	-15,12%	986 848	9,69%	694 453	-29,63%
5.2. ПАВЕЦ помпи*	625 373	647 485	3,54%	425 127	-34,34%	659 688	55,17%
6. ВЕИ към преносната мрежа, в т.ч.:	3 054 654	3 054 993	0,01%	1 160 541	-62,01%	1 148 150	-1,07%
6.1. ВяЕЦ	1 424 548	1 414 564	-0,70%	705 087	-50,16%	682 436	-3,21%
6.2. ФЕЦ	1 338 661	1 325 472	-0,99%	366 395	-72,36%	382 960	4,52%
6.3. ЕЦ на Биомаса	291 445	314 956	8,07%	89 059	-71,72%	82 754	-7,08%
Общо: 1+2+3+4+5+6	40 606 726	40 630 018	0,06%	39 084 056	-3,80%	36 538 950	-6,51%
Произведена електрическа енергия от централи присъединени към ЕРП - MWh	2016	2017	Изменени е 2017/2016	2018	Изменение 2018/2017	2019	Изменени е 2019/2018
1. Въглища	42 344	102 363	141,74%	33 863	-66,92%	31 966	-5,60%
2. Природен газ	339 686	454 666	33,85%	320 043	-29,61%	314 206	-1,82%
3. ВЕЦ	932 860	616 482	-33,91%	1 025 239	66,30%	664 760	-35,16%
4. ВяЕЦ	699 262	1 370 378	95,97%	640 888	-53,23%	635 351	-0,86%
5. ФЕЦ	1 025 376	461 825	-54,96%	1 013 888	119,54%	1 041 099	2,68%

6.Други	215 484	1 220 260	466,29%	231 006	-81,07%	239 964	3,88%
Общо произведена електроенергия към ЕРП	3 255 012	3 107 537	-4,53%	3 264 927	5,06%	2 927 346	-10,34%
ОБЩО произведена енергия ЕСО + ЕРП	43 861 738	43 737 555	-0,28%	42 348 983	-3,17%	39 466 296	-6,81%

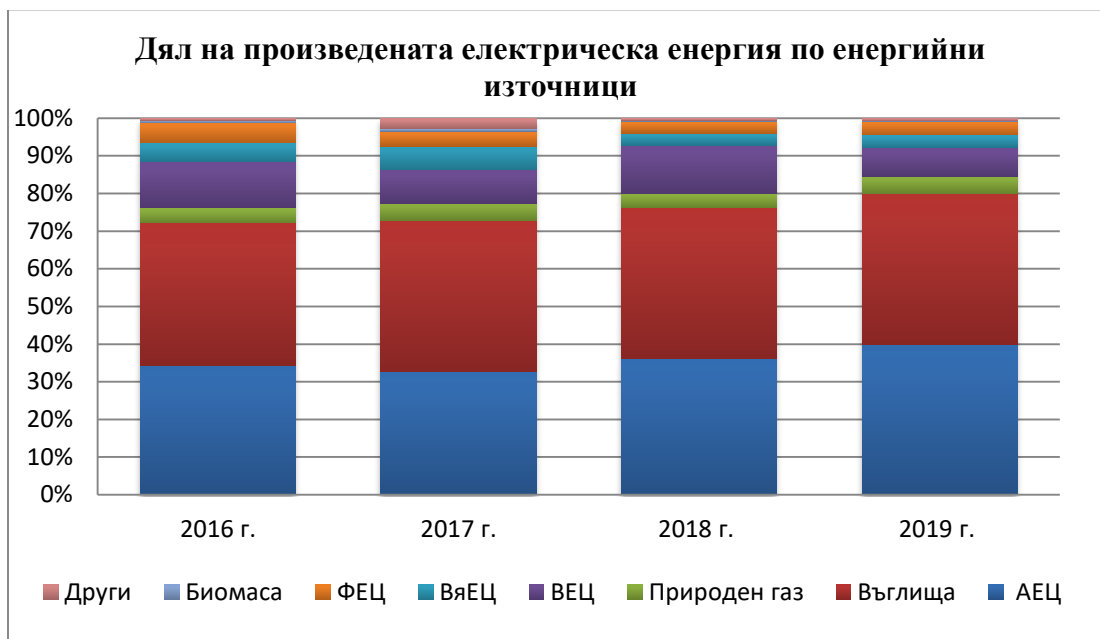
В таблицата са обобщени количествата произведена електрическа енергия от първични енергийни източници от централи, присъединени към преносната мрежа на преносния оператор ЕСО ЕАД, както и от централи, присъединени към операторите на разпределителни мрежи.

С най-високи дялове за периода по години е електрическата енергия от въглища и ядрената енергия. Трябва да се отбележи, че нараства произведената ядрена енергия в абсолютни стойности (количества) след 2017 г. и съответно и пазарният дял, който през 2019 г. достига 39,81% в сравнение с 32,81% през 2017 г. След 2017 г. се отчита постоянно намаляване на произведените количества електрическа енергия от въглища. За същия период количествата произведена електрическа енергия намаляват от 17 954 377 MWh през 2017 г. на 15 897 753 MWh през 2019 г., при което се изравнява пазарният дял на произведената енергия от въглища с тази на ядрената енергия.

За периода 2018 г. – 2019 г. произведената електрическа енергия от ВИ бележи спад прямо 2017 г. Дяловете съответно на енергията от вятър и от слънце съответно са под 5%.

В следващата таблица и графика са обобщени данните и измененията на произведените количества електрическа енергия по години по първични енергийни източници - ядрена енергия, лигнитни, черни и кафяви въглища, природен газ, ВЕЦ и ВИ (вятър, слънце, биомаса). Най-голямото намаление над 1 млн. MWh е при произведената електрическа енергия от лигнитни въглища и от ВЕЦ. За произведената електрическа енергия от слънце се отчита ръст при централите, присъединени към електроразпределителните предприятия. Общото производство на електрическа енергия след 2017 г. бележи спад от 44 855 993 MWh до 39 466 296 MWh през 2019 г. Намалението през 2019 г. спрямо 2018 г. е с 2 882 687 MWh.

Енергийни източници	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
АЕЦ	14 932 619	14 718 368	15 291 204	15 712 446
Въглища	16 493 830	17 954 377	16 992 669	15 897 753
Природен газ	1 729 845	2 064 180	1 636 666	1 791 940
ВЕЦ	5 370 984	4 011 613	5 382 072	2 999 593
ВяЕЦ	2 123 810	2 784 942	1 345 975	1 317 787
ФЕЦ	2 364 037	1 787 298	1 380 283	1 424 059
Биомаса	291 445	314 956	89 059	82 754
Други	215 484	1 220 260	231 006	239 964
Общо	43 522 054	44 855 993	42 348 934	39 466 296

Мониторинг на нивата на цените, нивото на прозрачност, степента и ефективността на отварянето на пазара и конкуренцията

Във връзка със задължението по чл. 59, пар. 1, б. „н“ от Директива (ЕС) 2019/944, КЕВР наблюдава равнището на прозрачност, включително на цените на едро, и гарантира, че електроенергийните предприятия изпълняват задълженията за прозрачност. В тази връзка е направен анализ на търговията на едро с електрическа енергия.

Основната търговия на едро се осъществява чрез трите сегмента на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД (БНЕБ ЕАД), а именно - пазар „ден напред“, пазар „в рамките на деня“ (ПРД) и „централизиран пазар за двустранни договори (ЦПДД).

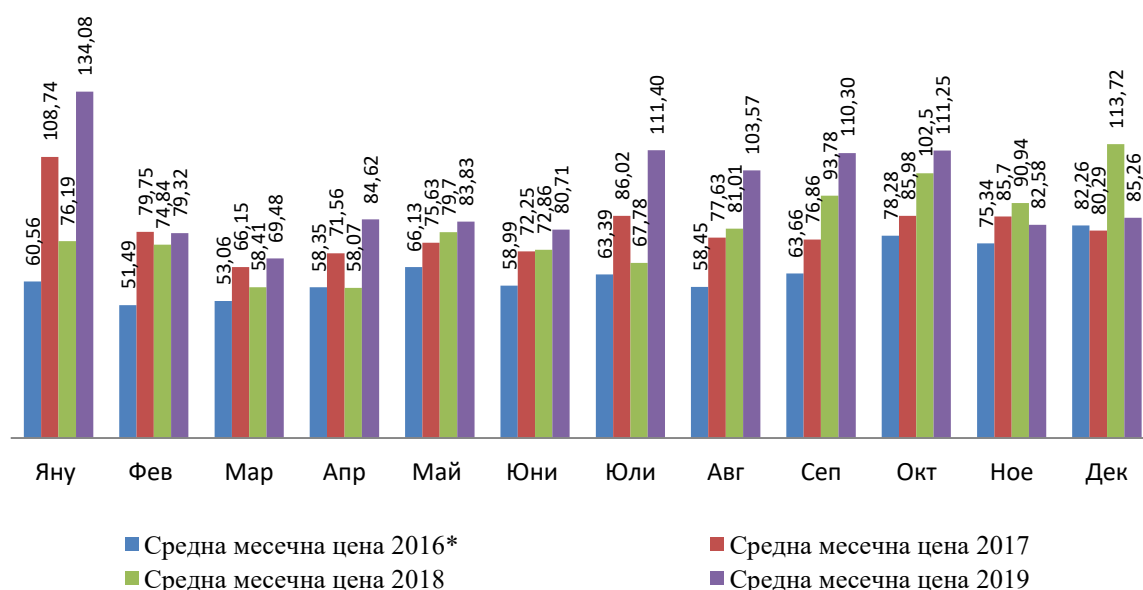
Пазар „ден напред“

За периода 2016 г. – 2019 г. се отчита устойчива тенденция на нарастване на търгуваните обеми на базова енергия на ПДН на БНЕБ ЕАД. През 2019 г. търгуваният обем нараства с 335% спрямо 2016 г. Обемите нарастват от 2 502 209 MWh на 8390 723 MWh през 2019 г.

Източник: БНЕБ ЕАД

Средна месечна цена на пазар "ден напред" лв./MWh, 2016-2019 г.

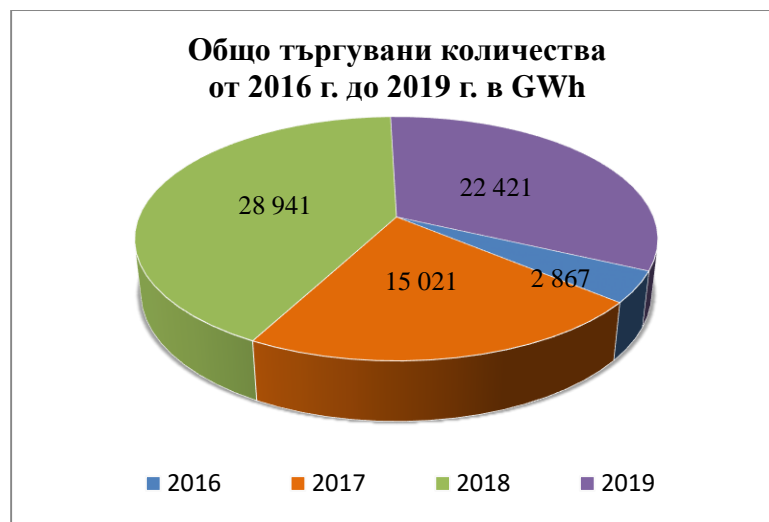

За периода 2016 г. - 2019 г. средномесечните цени на ПДН отбелязват устойчива тенденция на нарастване. През 2019 г. средните месечни цени нарастват с 20% спрямо нивата от 2018 г. Най-голям, спрямо същия месец на предходната година, е ръстът през януари, когато цената достига 134,08 лв./MWh или ръст със 76%, юли, когато тя е 111,4 лв./MWh или 64% и април - 84,62 лв./MWh или 46%. По-ниски са цените през ноември - 82,58 лв./MWh, или понижение с 9% спрямо същия месец на 2018 г. и декември - 85,26 лв./MWh или понижение с 25%.

Обобщени данни за количествата, реализирани на пазарните сегменти на БНЕБ ЕАД за периода 2016 г. – 2019 г., са показани в таблицата по-долу:

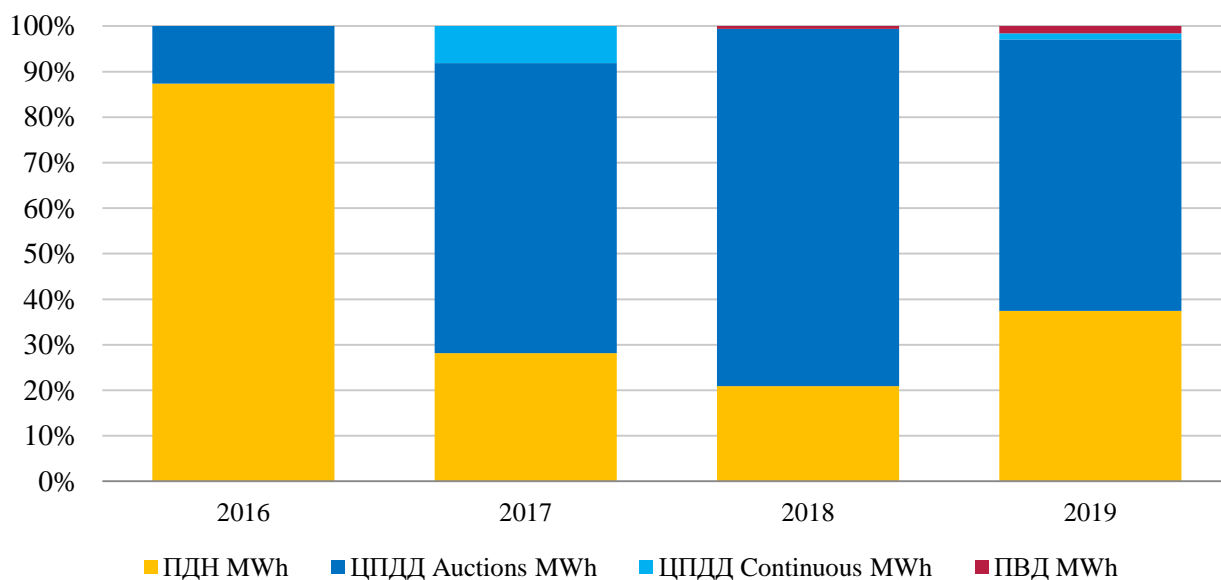
Търгувани количества	ПДН MWh	ЦПДД Auctions MWh	ЦПДД Continuous MWh	ПВД MWh	Общо GWh	Разлика GWh	Разлика %
2016	2 505 209	6 528			2 512		
2017	4 232 922	3 987 019	41 640		8 262	5 749	228,92%
2018	6 059 050	15 801 016	1 180 010	170 774	23 211	14 949	180,95%
2019	8 390 723	16 446 889	73 369	356 839	25 268	2 057	8,86%
Общо	21 187 904	36 241 453	1 295 019	527 612	59 252		

За периода от 2016 г. до 2019 г. общо търгуваните количества чрез пазарните сегменти на БНЕБ ЕАД се увеличават през 2017 г. спрямо 2016 г. с 5 749 GWh или - 228,92%. През 2018 г. същите бележат ръст от 14 949 GWh или 180,95% спрямо 2017 г., а през 2019 г. увеличението спрямо 2018 г. е в рамките на 8,86%. Най-големият дял на търгувани количества през 2016 г. е на ПДН, като през 2017 г. този дял се изравнява с търгувани количества на ЦПДД Auctions. През 2018 г. най-голям дял имат количествата, доставени чрез ЦПДД Auctions – 15 801 016 MWh спрямо 6 095 050, доставени на ПДН. През 2019 г. отново най-голямо количество е търгувано на ЦПДД Auctions.

Източник: БНЕБ ЕАД

Дял на търгувани количества от 2016 г. до 2019 г. на пазарните сегменти

Източник: БНЕБ ЕАД

Средни цени за търгувани количества	ПДН лв./MWh	ЦПД Auctions лв./MWh	ЦПД Continuous лв./MWh	ПВД лв./MWh	Общо лв./MWh	Разлика лв./MWh	Разлика %
2016	67,30 лв.	68,36 лв.			67,43 лв.		
2017	79,56 лв.	75,25 лв.	67,73 лв.		75,85 лв.	8,42 лв.	12,49%
2018	82,84 лв.	77,87 лв.	-	84,90 лв.	78,95 лв.	3,10 лв.	4,08%
2019	95,13 лв.	90,66 лв.	95,06 лв.	70,66 лв.	92,08 лв.	13,13 лв.	16,63%

Източник: БНЕБ ЕАД

Годишните средни цени на търгуваните количества енергия нарастват с 12,49% през 2017 г. спрямо 2016 г. Най-висок ръст бележат цените през 2019 г. спрямо 2018 г. – 16,63%.

Обобщените индикатори, които характеризират динамиката на развитието на пазара на едро за периода 2016 г. до 2019 г., са посочени в таблица по-долу:

Индикатори на пазара на едро с електрическа енергия	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Общо производство на електрическа енергия, GWh (бруто)	45 040	45 340	46 531	44 122
Общо брой активни търговци на електрическа енергия, бр.	90	97	89	85
Общо потребление на електрическа енергия, без помпи, GWh	37 714	38 864	38 218	37 628
Общо потребление на електрическа енергия, свободен пазар, GWh	15 208	16 740	16 474	15 574
Обем на вноса, GWh	3 754	3 425	3 118	4 026
Обем на износа, GWh	10 120	8 906	10 931	9 822

Статистически данни за деня през годината с най-високо електропотребление в страната

Ден с най-високо електропотребление за:	Електропотребление (бруто), GWh	Дата на регистриране
2016	148	21.01.2016 /четв/
2017	164	10.01.2017 /вт/
2018	148	27.02.2018 /вт/
2019	150	08.01.2019 /вт/

3.2.2 Пазар на дребно

На пазара на дребно осъществяват дейност четири оператора на електроразпределителни мрежи, които са лицензирани да разпределят електрическа енергия на клиенти, присъединени към разпределителната мрежа на ниво ниско и средно напрежение на съответните обособени територии:

- „ЧЕЗ Разпределение България” АД оперира на територията на 10 области в Западна България;
- „Електроразпределение Север” АД оперира на територията на 9 области в Северна България;
- „Електроразпределение Юг” ЕАД оперира на територията на 9 области в Южна България;
- „Електроразпределение Златни пясъци“ АД има ограничен географски район на дейност в регион Варна.

От гледна точка на предлагането на електроенергия, пазарът се състои от три групи доставчици:

- Доставчик на свободен пазар – търговец/производител/борса, който доставя електрическа енергия на битови и небитови клиенти по цени, определени въз основа на търсенето и предлагането;
- Доставчик от последна инстанция (ДПИ) – доставчик, който гарантира предоставянето на универсална услуга в краен случай, в съответствие с получен лиценз от КЕВР, има задължение да снабдява с електрическа енергия клиенти, които са присъединени към мрежата и не са избрали доставчик на електрическа енергия или когато избраният от тях доставчик не извършва доставка по независещи от клиента причини. Крайните продажни цени на ДПИ се определят по Методика на КЕВР за определяне на цените на електрическата енергия на доставчик от последна инстанция;
- Краен снабдител (КС) на електрическа енергия – снабдява с електрическа енергия по регулирани цени, утвърдени от КЕВР, обекти на битови и небитови крайни клиенти, присъединени към електроразпределителната мрежа на ниво ниско напрежение;
- На пазара за продажба на електрическа енергия на дребно активно оперират три

вертикално свързани енергийни компании, действащи на пазара като икономически групи с брандове – „ЧЕЗ България“ ЕАД, „ЕВН България“ ЕАД и „ЕНЕРГО-ПРО Варна“ ЕАД;

– Пазарните дялове на крайните снабдители са изчислени въз основа на предоставени отчетни данни от тях за количествата доставена електрическа енергия на битови и небитови крайни клиенти по години за периода 2016 г. – 2019 г.

Пазарен дял				
Краен снабдител	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
„ЧЕЗ Електро България“ АД	40,71%	40,79%	40,01%	39,68%
„ЕВН България Електроснабдяване“ ЕАД	35,24%	35,83%	37,19%	38,26%
„ЕНЕРГО-ПРО Продажби“ АД	24,05%	23,38%	22,81%	22,81%

От анализа на данните за пазарните дялове може да се отчете, че „ЧЕЗ Електро България“ АД е с най-голям пазарен дял, но той бележи лек спад през периода 2016 г. – 2019 г. от 40,71% на 39,68%. Пазарният дял на „ЕНЕРГО-ПРО Продажби“ АД също бележи лек спад за периода от 24,05% до 22,81% през 2019 г. „ЕВН България Електроснабдяване“ ЕАД повишава пазарния си дял от 35,24% през 2016 на 38,26% през 2019 г. Участието на „ЕСП Златни пясъци“ ООД не е включено в анализа, защото участва с пазарен дял под 1% и няма съществено влияние върху пазара.

От гледна точка на търсенето, пазарът на дребно се състои от два сегмента: битови клиенти и небитови клиенти. Общият брой клиенти, присъединени към разпределителните предприятия през 2019 г., е 5 136 361, от които битови клиенти – 4 512 126. Общият брой на клиентите с доставчик краен снабдител е 5 016 086, което представлява 97,66% от всички клиенти. Общият брой клиенти на свободен пазар, включително с доставчик ДПИ, е 120 275.

Битови клиенти

Индикатори за развитието на пазара на дребно

Потреблението на пазара на битовите клиенти се увеличава през 2017 г. спрямо 2016 г. от 10 736 256 MWh на 11 068 228 MWh, което представлява ръст от 3,09 %. Тази тенденция се обръща и през 2018 и 2019 г. бележи спад съответно с -0,93 % за 2018 г. спрямо 2017 г. и – 1,46% за 2019/2018 г.

Броят на битовите клиенти нараства от 4 451 408 през 2016 г. до 4 513 355 през 2019 г. Незначителен е броят на битовите клиенти, сменили доставчика, при което делът на битови клиенти на регулиран пазар за целия период е почти 100 % (около 99,9 %). Няма съществено изменение и броят на прекъсванията на доставките поради неплащане, които са в рамките на 367 хил. прекъсвания за година.

Индикатори на пазара на дребно (битови клиенти)	2016	2017	Изменени е 2017/2016 %	2018	Изменени е 2018/2017 %	2019	Изменени е 2019/2018 %
Потребление на електрическа енергия MWh	10 736 256	11 068 228	3,09%	10 965 494	-0,93%	10 805 236	-1,46%
Брой клиенти на електрическа енергия	4 451 408	4 479 397	0,63%	4 495 926	0,37%	4 513 355	0,39%
Брой клиенти сменили доставчика	983	2 837	188,61%	2 118	-25,34%	1 337	-36,87%

Активни търговци	30	32	6,67%	26	-18,75%	22	-15,38%
Средно време за смяна на доставчика (дни)	24	24	0%	24	0%	24	0%
Клиенти по регулирани тарифи	4 449 156	4 475 069	0,58%	4 492 431	0,39%	4 510 508	0,40%
Брой прекъсвания на доставките поради неплащане	347 478	383 924	10,49%	367 232	-4,35%	367 825	0,16%

Индикатори за овластяване на битовите клиенти

Една от основната цел на политиката за либерализация и развитие на конкурентен пазар на дребно на електроенергия е да се постави битовият потребител в центъра на пазара. В съответствие с последните изменения на пакета „Чиста енергия за всички европейци“ акцентът е поставен върху възможността всеки потребител на пазара на дребно на електроенергия да може сам да произвежда, консумира и продава произведената от него електрическа енергия.

В следващата таблица са отчетени по-широк кръг индикатори, които дават представа за развитието на пазара на дребно за битовия клиент. Все още на пазара няма инсталирани интелигентни измервателни уреди, а само електромери за дистанционно отчитане на доставената електроенергия, които нямат характеристиката на интелигентни измервателни уреди по смисъла на Директива 944/2019 г.

Незначителен е броят на крайни клиенти с фотоволтаични инсталации за самостоятелно производство и потребление - от 22 броя през 2016 г. достигат до 44 броя през 2019 г., което изразено в обем на инсталирана мощност намалява от 58 MW през 2016 г. до 0 MW през 2019 г.

Значителен е броят на жалби, подадени от битови клиенти в рамките над 10 000 за периода.

Индикатори за овластяване на потребителите (електроенергия – битови клиенти)	2016	2017	Изменение 2017/2016 %	2018	Изменение 2018/2017 %	2019	Изменение 2019/2018 %
Общ брой битови клиенти на електрическа енергия	4 451 408	4 479 397	63%	4 495 926	0,37%	4 513 355	0,39%
Брой клиенти на регулиран пазар	4 450 374	4 476 283	0,58	4 493 660	0,39%	4 511 737	0,40%
Брой клиенти на свободен пазар	1 034	2 745	165,47%	2 092	-23,79%	1 514	-27,63%
Брой клиенти, снабдявани от доставчик от последна инстанция	0	618	-	213	-65,53%	114	-46,48%
Брой жалби, подадени от битови клиенти	11 729	13 952	18,95%	10 613	-23,93%	11 271	6,20%

Брой работни дни между уведомяването да заплати сметката и прекъсването в случаите на неплащане на практика	от 3 до 40	от 3 до 40	-	от 3 до 40	-	от 3 до 40	-
Брой интелигентни измервателни системи	96 036	102 334	6,56%	283 334	176,87%	454 653	60,47%
Брой крайни битови клиенти с фотоволтаични инсталации за самостоятелно потребление	22	29	31,82%	37	27,59%	44	18,92%
Обем на инсталираната мощност на фотоволтаични инсталации на крайни битови клиенти за частично самостоятелно потребление	58	15	-73,90%	15	-0,86%	0	-98,34%

Небитови клиенти

Общото потребление на електрическа енергия от небитови клиенти запазва устойчивост, като за периода от 2016 г. до 2019 г. бележи ръст до 2018 г. с 3,09 %, 2017 г. спрямо 2016 г. и 1,45%, 2018 г. спрямо 2017 г. и спад с 1,55% при сравнение с 2019 г. спрямо 2018 г. Броят на небитовите клиенти нараства за периода от 497 007 през 2016 г. на 624 910. Основният ръст е през 2017 г. - 22,17 % спрямо 2016 г.

През 2019 г. все още е голям броят на небитовите клиенти, присъединени към мрежата на ниво ниско напрежение, които купуват електрическа енергия по регулирани цени.

Съответно, дялът на небитовите клиенти с доставки на електрическа енергия по регулирани цени е висок. За периода от 2016 г. до 2018 г. дялът на небитовите клиенти на регулирания пазар бележи спад от 83,18 % до 76,18 %, но през 2019 отново се отчита ръст, който достига 80,89 %. Средното време за смяна на доставчика е между 20 и 30 дни за различните електроразпределителни предприятия.

Индикатори на пазара на дребно (небитови клиенти)	2016	2017	Изменени е 2017/2016 %	2018	Изменени е 2018/2017 %	2019	Изменени е 2019/2018 %
Потребление на електрическа енергия MWh	12 656 471	13 047 255	3,09%	13 236 367	1,45%	13 031 572	-1,55%
Брой клиенти	496 007	605 990	22,17%	611 588	0,92%	624 910	2,18%
Брой клиенти сменили доставчика	64 707	86 055	32,99%	101 932	18,45%	79 290	-22,21%
Активни търговци	48	45	-6,25%	46	2,22%	45	2,17%
Средно време за	18	18	0%	18	0%	18	0%

смяна на доставчика (дни)							
Клиенти по регулирани тарифи	412 564	471 660	14,32%	465 926	-1,22%	505 463	8,49%

3.2.3 Защита на потребителите и уреждане на спорове

Условията и редът за подаване и разглеждане на жалби са регламентирани в ЗЕ и Наредба № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката (НЛДЕ). Комисията разглежда жалби на: ползватели на мрежи и съоръжения срещу оператори на преносни и разпределителни мрежи, добивни предприятия, оператори на съоръжения за съхранение на природен газ и оператори на съоръжения за втечен природен газ, свързани с изпълнението на задълженията им по този закон; клиенти срещу доставчици на енергия и природен газ, включително крайни снабдители, свързани с изпълнението на задълженията им по този закон; както и лицензианти срещу лицензианти, свързани с изпълнението на лицензионната дейност по ЗЕ.

В двумесечен срок от подаване на жалба Комисията може да съдейства за доброволно уреждане на спора. Срокът може да бъде продължен с още два месеца, ако естеството на спора налага събиране на допълнителни данни и информация от Комисията. Процедурата е доброволна и поверителна. При доброволното уреждане на спорове Комисията не се произнася с решение, а процедурата завършва със споразумение.

Когато не е постигнато доброволно уреждане на спора или при отказ на страна от доброволно уреждане, Комисията взема решение по жалбата в срок от два месеца след получаването ѝ. В случаите, когато Комисията приеме жалба за основателна, тя с решение дава задължителни указания по прилагането на закона. Решенията на Комисията подлежат на обжалване пред Административен съд София-град по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

През 2019 г. в Комисията за енергийно и водно регулиране бяха получени 476 броя жалби от битови клиенти срещу лицензирани дружества от сектор „Електроенергетика“, по които на основание чл. 22, ал. 1 от ЗЕ бяха образувани административни производства.

В изпълнение на правомощията си КЕВР наблюдава прилагането на регламентираните законови мерки за защита на потребителите на енергийни услуги, включващи: предоставяне на информация за съдържание на договорите, сключвани с потребителите; начина за заплащане на услугите, свързани с лицензионната дейност; процедурата за смяна на доставчик; начините за уреждане на спорове, както и изпълнение на задълженията за предоставяне на услуги от обществен интерес на клиентите, включващи: транспортирането, доставката или снабдяването с енергия с определено качество. КЕВР проверява изпълнението от страна на лицензиантите на задълженията им, свързани с предоставяне и изпълнение на горепосочените законови мерки и услуги, предоставяни на клиентите.

Съгласно чл. 59, ал. 1, б. „у“ от Директива (ЕС) 2019/944 регулаторният орган има задължения да: гарантира недискриминационен достъп до данни за потреблението на клиентите, предоставя данни в лесно разбираем формат, както и достъп на всички клиенти до такива данни съгласно чл. 23 и 24 от Директивата.

В Глава трета, „Регулиране на дейностите в енергетиката“, Раздел VI „Мерки за защита на потребителите на енергийни услуги“ от ЗЕ, са регламентирани задължения на енергийните предприятия да предоставят на своите клиенти информация за:

- реално потребените количества и стойността на предоставената услуга в съответствие с договорената периодичност на отчитане, без задължение за допълнително плащане за тази услуга;

- условията за предоставяне на електронна информация за фактурирането и електронни фактури;

- доставчикът на енергия предоставя на друг доставчик на енергия данни за потреблението на битов клиент, когато това е предвидено в изрично споразумение между клиента и доставчика на енергия;

- осигуряване на клиентите на широк избор на методи за плащане, които да отразяват адекватно вероятното потребление.

Тези разпоредби гарантират на клиентите достъп до данни за потреблението на енергия, предоставянето и ползването им в лесно разбираем формат.

4. ПАЗАР НА ПРИРОДЕН ГАЗ

4.1. Регулиране на мрежата

При изпълнение на регулаторните си правомощия КЕВР се ръководи от следните основни принципи: развиване на конкурентни и добре функциониращи регионални пазари в рамките на Европейския съюз; предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване конкуренцията на енергийния пазар; създаване на стимули за развитието на конкурентен пазар за дейности в енергетиката, където има условия за това; създаване на стимули за ефективно развитие на сигурни, надеждни и ефикасни мрежи в съответствие с интересите на клиентите. Комисията извършва контрол за развиването на газовите мрежи в полза на всички участници, което ще гарантира достатъчен и разполагаем за всички капацитет, следи за недопускане ограничаването и нарушаването на конкуренцията на пазара и за ефективното му функциониране, наблюдава степента и ефективността на отваряне на пазара на природен газ. КЕВР осъществява наблюдение върху сигурността на снабдяването, като следи за баланс между търсенето и предлагането на природен газ на националния пазар, нивото на очакваното бъдещо потребление и предвижданите допълнителни капацитети, които са в процес на планиране или изграждане, и качеството и нивото на поддържане на мрежите и преодоляване на дефицита на доставчици или търговци.

Операторът на газопреносна мрежа осигурява достатъчен трансграничен капацитет с оглед интегриране на европейската газопреносна инфраструктура при удовлетворяване на всички икономически разумни и технически осъществими искания за капацитет и с оглед спазване на изискванията за сигурност на доставките на газ, като планира инвестициите си, за да осигури дълготрайния капацитет на мрежата, да покрива в разумни граници търсенето и да гарантира сигурността на доставките.

Индикатори	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Максимално дневно потребление на газ, (TWh/day).	0,152	0,177	0,146	0,166
Капацитет на входа за газопроводи в TWh/y	319,375	310,98	319,01	333,245
Капацитет на изхода за газопроводи (износ) в TWh/y	225,205	232,87	242,725	229,585
Подземно съхранение на газ – обем на работния газ, в млн. m ³ (n)	550	550	550	550
Подземно съхранение на газ – максимален капацитет на изтегляне, (TWh/day)	0,046	0,046	0,046	0,046
Брой ОПС	1	1	1	1
Разширение на мрежата на ОПС (kms)	0	0	23	11
Брой на ОПС	24	24	24	24
Разширение на мрежата на ОПС (kms)	110	153	153	187

4.1.1. Мрежови и ВПГ тарифи за присъединяване и достъп на клиентите

На регулиране от Комисията подлежат цените за присъединяване към мрежите, за достъп и пренос на природен газ през преносни и/или разпределителни мрежи освен в случаите, когато Комисията по своя преценка одобрява Методика за определяне на цена за достъп и пренос през преносна мрежа. КЕВР регулира и определя условията и реда за

образуване на цените за присъединяване към газоразпределителните и газопреносните мрежи.

Регулирането на тарифите се извършва съгласно ЗЕ, НРЦПГ и Методика за определяне на цени за достъп и пренос на природен газ през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД.

Тарифите за присъединяване на клиенти към газоразпределителните мрежи (битови и небитови) се образуват по групи клиенти в зависимост от заявения максимален капацитет и налягане и съответните признати разходи за групата. Разходите за допълнително оборудване за присъединяване по желание на клиента са за негова сметка.

Тарифите за присъединяване към газопреносните мрежи на добивни газопроводни мрежи, съоръжения за съхранение на природен газ, съоръжения за втечен природен газ, обекти за производство на газ от възобновяеми източници, газоразпределителни мрежи и небитови клиенти са индивидуални и включват действителните разходи за изграждане на съоръженията за присъединяване към мрежата на съответното предприятие. Тарифите се образуват въз основа на извършените разходи за всички дейности по присъединяването, стойността на газопроводи и съоръжения в съответствие с нормативните и технологичните изисквания, осигуряващи пряка връзка от технологично одобрената точка на свързване към съответната мрежа до точката на присъединяване към съоръжението на клиента/група клиенти.

Предоставянето на достъп и ползване на газови съоръжения, собственост на небитови клиенти, на оператор на газоразпределителна мрежа на съответната лицензионна територия, съгласно ЗЕ, се извършват след сключване на договор и по цена, определена по приета от Комисията на основание чл. 117, ал. 8, чл. 138, ал. 3 и чл. 197, ал. 9 от ЗЕ методика - Методика за определяне на цените за предоставен достъп на преносно или разпределително предприятие от потребители през собствените им уредби и/или съоръжения до други потребители за целите на преобразуването и преноса на електрическа енергия, на преноса на топлинна енергия и на преноса на природен газ. Съгласно т. 8 от тази методика, за целите на изчисляването на цената за достъп, КЕВР ежегодно определя коефициенти на обслужване за дейността по сектори – пренос и разпределение на електрическа енергия, пренос на топлинна енергия и разпределение на природен газ. С Решение по Протокол № 219 от 12.12.2019 г., по т. 7, КЕВР определи коефициентите за обслужване на дейността по сектори – пренос и разпределение на електрическа енергия, пренос на топлинна енергия и разпределение на природен газ, които да се прилагат през 2020 г.

„Булгартрансгаз“ ЕАД е оператор на газопреносна система, обединяваща национална газопреносна мрежа за пренос на природен газ на територията на Република България и газопреносна мрежа за транзитен пренос на природен газ. Съгласно чл. 21 от Методиката за определяне на цени за достъп и пренос на природен газ през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, тарифната структура на цените за достъп и пренос на природен газ през националната газопреносна мрежа и през газопреносната мрежа за транзитен пренос се определя от оператора.

КЕВР утвърждава необходимите приходи на „Булгартрансгаз“ ЕАД във връзка с определяне на цени за достъп и пренос през газопреносните мрежи, предвид прилагания входно-изходен тарифен модел. Начинът за образуване на цените е при регулиране чрез метода „горна граница на приходи“.

В изпълнение на законовите си правомощия КЕВР с Решение № БП – 7 от 01.08.2017 г. одобри бизнес план за развитие на дейността „пренос на природен газ“ през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, за периода 2017 – 2019 г., а с Решение № НГП-1 от 01.08.2017 г. утвърди на „Булгартрансгаз“ ЕАД необходимите годишни приходи за първата година от регулаторния период.

В изпълнение на разпоредбите на Методиката за определяне на цени за достъп и пренос на природен газ през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, операторът на газопреносната система е определил цени за достъп и пренос през

газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД за газова година 01.10.2018 г. – 30.09.2019 г., както и за газова година 01.10.2019 г. – 30.09.2020 г.

През 2019 г. заявяването и разпределението на капацитет, както за точките на междусистемно свързване, така и за вътрешните входни и изходни точки на системата, се извършва на Регионалната платформа за резервиране на капацитет RBP.

През 2020 г. предстои приемане на изменения и допълнения на Методиката за определяне на цени за достъп и пренос на природен газ през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, с оглед привеждането ѝ в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/460 на Комисията от 16 март 2017 година за установяване на Мрежов кодекс относно хармонизирани структури на тарифите за пренос на газ (Регламент (ЕС) 2017/460).

„Булгартрансгаз“ ЕАД е оператор на единственото подземно газохранилище „Чирен“ (ПГХ „Чирен“) за съхранение на природен газ с основно предназначение за покриване на сезонните неравномерности в потреблението и гарантиране сигурност на доставките на природен газ.

В съответствие с изискванията на чл. 172б, ал. 1 от ЗЕ и на Правилата за предоставяне на достъп до газопреносните и/или газоразпределителните мрежи и за достъп до съоръженията за съхранение на природен газ, приети от КЕВР, операторът на съоръжението за съхранение публикува Правила за ползване на подземно газово хранилище „Чирен“, които уреждат реда и условията за предоставяне на достъп до газохранилището. Правилата се основават на следните принципи: равнопоставеност на ползвателите на газохранилището; прозрачност и недопускане на дискриминация при предоставяне на достъп до газохранилището. Прилагането на Правилата за ползване на подземно газово хранилище „Чирен“ осигурява изпълнение на изискването да не се възпрепятства достъпът на ползвателите до газохранилището.

КЕВР регулира цените за достъп и съхранение на природен газ в съоръженията за съхранение в съответствие със ЗЕ, НРЦПГ и Указанията за образуване на цени за достъп и съхранение на природен газ в съоръжения за съхранение при прилагане на метод на регулиране „норма на възвръщаемост на капитала“, приети от Комисията. Цените за достъп и съхранение на природен газ, по които се предлага една и съща услуга на различни клиенти при равностойни договорни условия, гарантират спазване на принципа за недискриминация спрямо всички ползватели на мрежата, като в същото време се отчитат и специфичните характеристики на националния пазар.

През 2020 г. предстои КЕВР да утвърди нови цени за достъп и съхранение на природен газ в съоръженията за съхранение на природен газ.

Съгласно чл. 14 от НРЦПГ, енергийните предприятия могат да предлагат за утвърждаване от Комисията различни тарифни структури по групи клиенти, в зависимост от сходни характеристики на потребление и/или по друг признак, отразяващи разпределените необходими годишни приходи за предоставяне на услугата за всяка група въз основа на представено проучване за стойността на услугата.

В случай на забавяне на операторите на преносни мрежи при определянето на цените за достъп и пренос Комисията може да определи временни цени и да вземе решения относно подходящи компенсаторни мерки, в случай че окончателните цени за достъп и пренос се отклоняват от временните цени.

Съгласно чл. 21 от Методиката за определяне на цени за достъп и пренос на природен газ през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, тарифната структура на цените за достъп и пренос на природен газ през националната газопреносна мрежа и през газопреносната мрежа за транзитен пренос или през преносната система се определя от оператора.

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 13 от ЗЕ, КЕВР определя правилата за достъп до газопреносната мрежа, газоразпределителната мрежа и съоръженията за съхранение на природен газ, включително норми за качество на услугите и доставките, и при необходимост ги преразглежда с оглед осигуряване на ефективен достъп. В изпълнение на посоченото законово правомощие Комисията е приела Правила за предоставяне на достъп до

газопреносните и/или газоразпределителните мрежи и за достъп до съоръженията за съхранение на природен газ. Правилата имат за цел да гарантират, че операторите на газопреносни и газоразпределителни мрежи предлагат услуги на всички ползватели на мрежата на недискриминационна основа. Тези правила гарантират също, че операторът на съоръженията за съхранение на природен газ предоставя достъп при условия на равнопоставеност на лицата, отговарящи на условията, определени в тях. Съгласно правилата, право на достъп до съоръженията за съхранение на природен газ могат да имат и местни лица в държава – членка на Европейския съюз, или регистрирани в държава, с която Република България има постигната договореност по силата на международен акт за взаимно прилагане на съответното право на Европейската общност, при наличие на междусистемни връзки и при условията на чл. 176а от ЗЕ. Съгласно чл. 32 от правилата контролът по изпълнението на тези правила се осъществява от КЕВР по реда и при условията на ЗЕ. Съгласно чл. 76, ал. 4 от ЗЕ Комисията текущо контролира съответствието на изпълнението на лицензионната дейност с условията на лицензията, включително изпълнението на задълженията за предоставяне на достъп до мрежите, до съоръженията за съхранение и услуги по временно съхранение на природен газ, както и правилното прилагане на условията за предоставяне на достъп. В изпълнение на контролните си правомощия по ЗЕ КЕВР извършва проверки чрез упълномощените от нея лица – планови по утвърден график и извънредни по жалби и сигнали. Въз основа на резултатите от проверката длъжностните лица могат да дават задължителни предписания на проверяваните лица, да съставят актове за установяване на административни нарушения и предлагат налагане на принудителни административни мерки. Комисията може също да уведомява органите на специализирания контрол с оглед предприемането на мерки от кръга на тяхната компетентност; да спира действието, изменя или отнема издадената лицензия.

4.1.2. Балансиране

Във връзка с отпадане на режима на балансиране при временни мерки съгласно Регламент (ЕС) № 312/2014, през 2019 г. КЕВР прие изменения и допълнения на Правилата за търговия с природен газ (Решение по Протокол № 122 от 11.07.2019 г., т. 3, публ. ДВ, бр. 57 от 19.07.2019 г.) и на Правилата за балансиране на пазара на природен газ (Решение по Протокол № 122 от 11.07.2019 г., т. 4, публ. ДВ, бр. 57 от 19.07.2019 г.), както и прие нова Методика за определяне на дневна такса за дисбаланс и такса за неутралност при балансиране (Решение по Протокол № 122 от 11.07.2019 г., т. 5, публ. ДВ, бр. 57 от 19.07.2019 г.). В резултат от измененията и допълненията в правилата се осигури прилагане на изискванията на Регламент (ЕС) № 312/2014 в неговата цялост и се създадоха условия за оператора на газопреносна мрежа и за всички пазарни участници да сключват сделки за краткосрочни стандартизирани продукти, чрез платформа за търговия с природен газ. С приемането им се създаде възможност за предлагане на природен газ за покупка и продажба чрез пазарни механизми, така че ползвателите на мрежата да могат да балансират балансните си портфейли ефикасно, а операторът на преносната система да може да използва гъвкавите продукти за природен газ при балансирането на преносната мрежа и има за цел повишаване ликвидността и прозрачността на пазара на природен газ при сделки с краткосрочни продукти. С измененията на Методиката се въведоха промени в приложимия режим на балансиране предвид отпадане на режима на балансиране при временни мерки и необходимостта от изпълнението в цялост на Регламент (ЕС) № 312/2014. Методиката гарантира формиране на недискриминационни такси за дисбаланс за ползвателите на газопреносните мрежи, създавайки условия за ефикасно управление на балансните им портфолия, както и за отговорното им балансиране на входящите и изходящите количества природен газ. Също така се постигна пълно съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) № 312/2014 в неговата цялост, по-конкретно изпълнение на изискванията относно таксата за дисбаланс и таксата за неутралност при балансиране и механизмите за управление на

кредитния риск. В резултат на прилагане на Методиката се създадоха ясни условия за прилагането на таксата за дисбаланс и таксата за неутралност, както по отношение оператора на газопреносна мрежа, така и за всички пазарни участници. Даде се възможност на ползвателите на мрежата да балансират балансовите си портфейли ефикасно, като се постигне и дисциплиниране на ползвателите на газопреносните мрежи. Прилагането ѝ цели повишаване ликвидността на краткосрочния пазар на газ на територията на страната, чрез прозрачни и недискриминационни правила и прозрачни такси за дисбаланс, отразяващи действителните разходи за балансиране.

4.1.3. Трансгранични въпроси

КЕВР наблюдава степента и ефективността на отваряне на пазара и конкуренцията, като следи за свързването с енергийните пазари на други държави, като при изпълнение на регулаторните си правомощия се ръководи от следните основни принципи: развиване на конкурентни и добре функциониращи регионални пазари в рамките на Европейския съюз; предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване конкуренцията на енергийния пазар; създаване на стимули за развитието на конкурентен пазар за дейности в енергетиката, където има условия за това; създаване на стимули за ефективно развитие на сигурни, надеждни и ефикасни мрежи в съответствие с интересите на клиентите. Комисията контролира изпълнението на инвестиционните планове на операторите на газовите мрежи, за да гарантира развитието им в полза на всички участници, достатъчен и разполагам за всички капацитет, следи за недопускане ограничаването и нарушаването на конкуренцията на пазара и за ефективното му функциониране.

КЕВР осъществява наблюдение върху сигурността на снабдяването, като следи за баланс между търсенето и предлагането на природен газ на националния пазар, нивото на очакваното бъдещо потребление и предвижданите допълнителни капацитети, които са в процес на планиране или изграждане, и качеството и нивото на поддържане на мрежите и преодоляване на дефицита на доставчици или търговци.

Операторът на газопреносна мрежа осигурява достатъчен трансграничен капацитет с оглед интегриране на европейската газопреносна инфраструктура при удовлетворяване на всички икономически разумни и технически осъществими искания за капацитет и с оглед спазване на изискванията за сигурност на доставките на газ, като планира инвестициите си, за да осигури дълготрайния капацитет на мрежата, да покрива в разумни граници търсенето и да гарантира сигурността на доставките.

На основание чл. 16, параграф 3 във връзка с т. 2.2 от Приложение I към Регламент (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно условията за достъп до газопреносни мрежи за природен газ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1775/2005 (Регламент (ЕО) № 715/2009) и чл. 11, ал. 1 от Правилата за предоставяне на достъп до газопреносните и/или газоразпределителните мрежи и за достъп до съоръженията за съхранение на природен газ, КЕВР одобри Процедури за управление на претоварването в случай на договорно претоварване, обн., ДВ, бр. 78 от 29.09.2017 г., в сила от 29.09.2017 г. Тези процедури се прилагат за точки на междусистемно свързване – входни и/или изходни точки, които свързват националната газопреносна мрежа или газопреносната мрежа за транзитен пренос с преносните мрежи в съседни на Република България държави – членки на Европейския съюз, с изключение на трансграничните точки с трети държави. В случай на увеличение на капацитета чрез схемата за свръхзаявяване и обратно изкупуване, операторът на преносната система предоставя на Комисията периодично, както и при поискване, всички необходими данни за функционирането на схемата с цел нейната оценка. КЕВР има правомощието да изиска от оператора да преразгледа схемата.

При механизма за заявяване на капацитет за дългосрочен период на принципа „използвай или губиш“, операторът на преносната система изпраща до Комисията веднъж годишно необходимите документи, доказващи използването на договорените дългосрочни

капацитети на съответните точки, за периодите от мониторинговия период (предходните 12 месеца). Заедно с уведомяването операторът изпраща мотивирано становище с предложение за предприемане или непредприемане на действия по отнемане на капацитет, в т.ч. с анализ на разходи/ползи за влиянието на евентуалното отнемане върху приходите на оператора. Въз основа на информацията и становището от оператора на преносната система, КЕВР извършва проверка дали по отношение на ползвател на мрежата на дадена точка са изпълнени условията за отнемане на капацитет. Когато условията са изпълнени, Комисията информира ползвателя, че започва процедура по отнемане на неизползван капацитет, като посочва размера на максималния капацитет, който може да му бъде отнет, и периода от време. Комисията предоставя срок на ползвателя за представяне на становище и обосновка относно причините за неизползване на капацитета. В случай че ползвателят не представи становище и обосновка в определения от Комисията срок или въз основа на представените становище и обосновка Комисията прецени, че не е налице основателна причина за недоизползване на капацитет, Комисията приема решение за отнемане на капацитет от този ползвател. В решението се посочва размерът на капацитета, периодът, за който същият ще бъде отнет, началната и крайната дата на периода, през който този капацитет ще бъде предложен на други ползватели, като максималният период на отнемане е с продължителност една година. КЕВР уведомява ползвателя за решението. Комисията с решение прекратява процедурата по отнемане на капацитет, когато прецени, че е налице основателна причина за недоизползване на капацитет. Комисията уведомява ползвателя и оператора за решението.

В изпълнение на правомощието си да осъществява сътрудничество по въпроси от трансграничен характер с регулаторните органи на други държави – членки на Европейския съюз, с Решение по Протокол № 68 от 25.04.2019 г., т. 4, КЕВР прие становище по Втори доклад на гръцкия оператор на газопреносна система DESFA S.A. относно прилагане на временни мерки по Регламент (ЕС) № 312/2014 на Европейската комисия от 26 март 2014 година за установяване на Мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи.

С Решение по Протокол № 58 от 03.04.2019 г., т. 5, КЕВР прие проект на Решение на АСЕР за провеждане на обвързваща фаза за предлагане на пазара на допълнителен капацитет на ниво оферта I и предлагане на ниво оферта II в точката на свързване Mosonmagyaróvár от Унгария до Австрия (проект НУАТ), което има пряко влияние върху Проекта за разширение на газопреносната инфраструктура от българо-турската до българо-сръбската граница, в резултат на реализацията на концепцията за Газов хъб Балкан, фаза 1 от която се явява този проект. С реализацията на Проекта се създават предпоставки да бъде изпълнено Решение № 847 от 22.11.2018 г. на Министерски съвет и Решение от 30 ноември 2018 г. на Народното събрание на Република България за изменение и допълнение на Енергийната стратегия на Република България до 2020 г. (обн. ДВ, бр. 101 от 07.12.2018 г.). Решението на АСЕР ще позволи предлагането на потенциалния добавен капацитет на процедура за разпределение на капацитет, като реализирането на Проекта ще зависи от резултатите от провеждането на икономическия тест, предвиден в Регламент (ЕС) 2017/459.

На основание т. 4.3.1. и т. 4.4.1. от част IV от Окончателното съвместно решение на Комисията за енергийно и водно регулиране и Регулаторния орган за енергия на Гърция по заявлението за освобождаване, подадено от „Ай Си Джи Би“ АД, неразделна част от Решение № P-BO-2 от 08.08.2018 г., КЕВР одобри с Решение № K-1 от 08.10.2019 г. Мрежови кодекс за междусистемен газопровод Гърция – България (IGB) и неговите приложения, в т.ч. Тарифен кодекс на IGB и Споразумение за пренос на газ. С Решение № K-1 от 27.02.2020 г. КЕВР прие Съвместно решение на КЕВР и РАЕ за одобряване на Мрежови кодекс за IGB и неговите приложения, в т.ч. Тарифен кодекс на IGB, неразделна част от решението. Предстои КЕВР да лицензира проектната компания „Ай Си Джи Би“ АД и да сертифицира дружеството като независим газопреносен оператор в съответствие с критериите на газовата директива и условията на Окончателното съвместно становище на националните регулаторни органи на Гърция и България относно заявлението за освобождаване на „Ай Си Джи Би“ АД.

Междусистемният газопровод IGB е голям инфраструктурен проект, с реализацията на който ще се промени енергийната карта в региона и Европа. След пускане в експлоатация на газопровода ще навлязат нови за българския газов пазар търговци. При стартиране на търговска експлоатация ще бъде предложен и останалият нерезервиран капацитет, което ще създаде допълнителен потенциал и възможности за навлизане на още участници на пазара. В тази връзка, значението на проекта е не само стратегическо от гледна точка на диверсификация на източниците и сигурност на доставките на газ, но и ключово за развитието на един по-отворен, динамичен и конкурентен газов пазар у нас. Поставени в по-конкурентна пазарна среда, търговците на природен газ ще предложат и по-добри цени и условия за клиентите в България, което от своя страна ще повлияе благоприятно на повишаването на конкурентоспособността на природния газ като енергоизточник и ще доведе до положителен ефект за икономиката на страната.

С Решение № Д-1 от 21.12.2018 г. КЕВР одобри Обвързващи правила и Методика за образуване на цените за резервиране на капацитет за провеждане на ангажиращата Фаза 3 от Процедурата Open Season за „Проект за развитие и разширение на газопреносната система на „Булгартрансгаз“ ЕАД“. Предвидената за изграждане нова газова инфраструктура включва две точки на свързване със съседни газопреносни системи – IP Странджа 2/Малкочлар (от Република Турция към Република България) и IP Киреево/Зайчар (от Република България към Република Сърбия). През 2019 г. е изграден нов газопровод с дължина 11 км (DN1200) от българо-турската граница до компресорна станция „Странджа“. От 01.01.2020 г. беше променен пунктът на доставка на природен газ в България – от „Исакча“ и „Негру-Вода“ на „Странджа 2/Малкочлар“.

Съгласно чл. 21, ал. 3, т. 8 от ЗЕ, Комисията одобрява десетгодишен план за развитие на преносната мрежа, наблюдава и контролира изпълнението му при условията и по реда на НЛДЕ. КЕВР проучва дали десетгодишният план за развитие на преносната мрежа обхваща всички нужди от инвестиции, установени в процеса на консултации, дали е в съответствие с десетгодишните планове за развитие на мрежите в Европейския съюз и наблюдава и оценява изпълнението му. Комисията задължава оператора да осъществи нужните инвестиции, ако все още е необходимо те да бъдат извършени, както и да осигури възстановяване на разходите за тези инвестиции чрез цените за мрежовите услуги, когато независим преносен оператор не извърши инвестиция, която съгласно десетгодишния план за развитие на преносната мрежа е следвало да бъде извършена в следващите три години, освен ако не са налице наложителни причини извън неговия контрол.

Операторът на преносна мрежа разработва, консултира с всички заинтересовани страни и предоставя на Комисията ежегодно до 30 април десетгодишен план за развитие на преносната мрежа. При изготвянето на плана, операторът на газопреносна мрежа се съобразява с наличната информация относно предстоящи изменения в производството, доставките, потреблението и обмена с други държави, с инвестиционните планове за регионални мрежи и мрежи на територията на Европейския съюз, както и с инвестиционните планове за съоръжения за съхранение на природен газ. Комисията се консултира с всички настоящи или потенциални ползватели на мрежата относно десетгодишния план за развитие на преносната мрежа по открит и прозрачен начин.

През 2019 г. КЕВР прие Решение № ДПРМ-1 от 09.08.2019 г., с което одобри Десетгодишен план за развитие на мрежите на „Булгартрансгаз“ ЕАД за периода 2019 – 2028 г. Очакваният резултат от изпълнението на плана е да се повиши качеството и обемът на предлаганите от „Булгартрансгаз“ ЕАД услуги, свързани с транспортирането и съхранението на природен газ, в пряка връзка с превръщането на Република България в значим регионален газов център – хъб, в който се създават технически възможности за вход и изход на потоци природен газ, постъпващи от разнообразни източници и по нови маршрути.

4.1.4. Изпълнение на Мрежовите кодекси и насоки

- **МК за Механизми за разпределение на капацитет (CAM NC)**

В изпълнение на разпоредбите на Регламент (ЕС) 2017/459 на Комисията от 16 март 2017 г. за установяване на мрежов кодекс относно механизмите за разпределение на капацитет в газопреносни системи и за отмяна на Регламент (ЕС) № 984/2013 „Булгартрансгаз“ ЕАД въведе електронна платформа за резервиране на капацитет – Regional Booking Platform (RBP). Чрез платформата RBP се резервира капацитет на входни и изходни точки на газопреносната мрежа, като се използват стандартните механизми за разпределение на капацитет съгласно изискванията на CAM NC. Регистрираните мрежови ползватели имат право да резервират и използват капацитетни продукти по националната газопреносна мрежа и газопреносната мрежа за транзитен пренос. Процедурите по разпределение на годишните, тримесечните, месечните, дневните и в рамките на деня капацитетни продукти се извършват съобразно времевите графици, определени в аукционния календар на ENTSO-G.

„Булгартрансгаз“ ЕАД си сътрудничи със съседните оператори на преносни мрежи с цел координация на поддръжката (ремонтите) в съответствие с чл. 4 от Регламент (ЕС) 2017/459 на Комисията от 16 март 2017 година за установяване на Мрежов кодекс относно механизмите за разпределяне на капацитет в газопреносни системи и за отмяна на Регламент (ЕС) № 984/2013 (Регламент (ЕС) 2017/459).

„Булгартрансгаз“ ЕАД регулярно обменя информация със съседните оператори на преносни мрежи съгласно чл. 7 от Регламент (ЕС) 2017/459 на база на сключените Споразумения за междусистемно свързване.

Обявените от „Булгартрансгаз“ ЕАД твърди капацитетни продукти преминават през процедура по групиране по чл. 19, §1 на Регламент (ЕС) 2017/459. При невъзможност да се осигури групирането на твърдите капацитетни продукти на Платформата, както и при наличие на разлики между техническите и групираните капацитети, тези капацитети се предлагат като негрупирани капацитетни продукти (осигуряващи капацитет на съответната точка на междусистемно свързване само в газопреносната мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД).

- **МК за балансиране (BAL NC)**

Поради липсата на достатъчна ликвидност на краткосрочния пазар на газ на едро с Решение № ВМ-1 от 29.09.2015 г. КЕВР е одобрила на „Булгартрансгаз“ ЕАД временни мерки по чл. 46 от Регламент (ЕС) № 312/2014: алтернатива на платформа за балансиране, временна такса за дисбаланс и толеранс/допустимо отклонение в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 312/2014. Във връзка с отпадането на временните мерки и в изпълнение на § 29, ал. 1 от Преходните и Заключителни разпоредби (ПЗР) на ЗИД на ЗЕ, обн. ДВ, бр. 79 от 08.10.2019 г., КЕВР одобри платформа за търговия с природен газ на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД и определи дружеството за оператор на платформата за търговия (Решение по Протокол № 209 от 29.11.2019 г., т. 1). Чрез платформата търговските участници могат да обявяват и приемат, в т.ч. да изменят и оттеглят оферти за покупка и продажба на газ за посрещане на краткосрочните колебания на търсенето и предлагането на газ, съгласно условията, важащи за платформата, и на която операторът на преносната система търгува с цел извършване на действия за балансиране. На платформата за търговия се търгуват краткосрочните стандартизирани продукти – нематериален, локален, времеви и времеви локален, за доставка в рамките на деня или за „ден напред“, съгласно приложимите правила на платформата за търговия, в съответствие с Регламент (ЕС) № 312/2014. Предвид функционалностите на платформата за търговия, тя отговаря на изискванията на Регламент (ЕС) № 312/2014 относно съдържанието на уведомлението за сделка, режима на непрекъснато търгуване на краткосрочни стандартизирани продукти, както и видовете такива продукти, критериите, на които следва да отговаря платформата за търговия, за предоставяне на търговските участници на достатъчно сведения за потвърждаване на сделката след нейното сключване, както и да подава уведомления за сделка до оператора на газопреносната система и да му предоставя

сведения за изменението на пределната покупна цена и пределната продажна цена след всяка сделка.

За целите на балансиране на пазара на природен газ, „Булгартрансгаз“ ЕАД въведе търговската диспечерска платформа (CDP), която поема функциите на виртуална търговска точка (VTP). Същата функционира от 1 януари 2017 г., като мрежовите ползватели и търговците имат достъп до CDP с индивидуални идентификационни данни, където могат да представят своите заявки, уведомления за сделки и да получават данни за дисбалансите си на всеки час и ежедневни и месечни отчети.

От 1 октомври 2017 г. търговските уведомления за сделка се подават директно в CDP. От 2017 г. е въведен цикъл за подаване на коригираща заявка съгласно Регламент (ЕС) № 312/2014 освен в точките на междусистемно свързване, така и във всички входни и изходни точки в страната.

„Булгартрансгаз“ ЕАД предоставя информацията по чл. 32 от Регламент (ЕС) № 312/2014 на ползвателите на мрежата за общото състояние на преносната мрежа съгласно точка 3.4, подточка 5 от приложение I към Регламент (ЕО) № 715/2009 на интернет страницата си. Предоставя се информация с реални данни и прогноза за лайнпека до края на газовия ден, като тази информация се актуализира на всеки час. Газопреносният оператор предоставя информация за действията за балансиране, в т.ч. информация за закупения газ и съответните разходи. „Булгартрансгаз“ ЕАД е избрало „Вариант 1“ на схема за предоставяне на информация, при която информацията за ежедневно и неежедневно измерваните изходящи количества се основава на разпределяне на измерените потоци през газовия ден, като тази информация се предоставя на ползвателите индивидуално чрез платформата CDP.

„Булгартрансгаз“ ЕАД възлага поръчки за услуги по балансиране, които се извършват на пазарен принцип чрез прозрачна и недискриминационна публична тръжна процедура съгласно Правилата за балансиране, одобрени от КЕВР, като сключва договори за доставка на природен газ на вход на газопреносната мрежа с максимален срок на действие една година. Договорите се сключват след провеждане на прозрачна, недискриминационна и пазарно основана процедура съобразно максималния размер на възможните дисбаланси на природен газ в газопреносната мрежа. Закупеният газ съгласно чл. 8, параграф 3, б. „а“ от Регламент (ЕС) № 312/2014 се съхранява в собствено газово хранилище ПГХ „Чирен“ и се използва (добива и нагнетява), когато е необходимо, в зависимост от кумулативните дисбаланси на мрежовите ползватели.

От 01.10.2018 г. малката корекция към цената на природния газ за балансиране е редуцирана от 10% на 8%.

По данни на „Булгартрансгаз“ ЕАД, през 2019 г. са закупени 437 199,738 MWh природен газ за балансиране по националната газопреносна мрежа и газопреносната мрежа за транзитен пренос, а са продадени 256 186,318 MWh природен газ за балансиране по посочените мрежи.

- **МК за оперативната съвместимост и обmena на данни (INT NC)**

Във връзка с изискванията на Регламент (ЕС) № 703/2015 на Комисията от 30 април 2015 година за установяване на мрежов кодекс относно правила за оперативната съвместимост и обmena на данни (Регламент (ЕС) № 703/2015), операторът на газопреносната система „Булгартрансгаз“ ЕАД е подписал Споразумение за междусистемно свързване (Interconnection agreement, IA) с газопреносните оператори на Румъния и Гърция за точките за междусистемно свързване с Трансгаз Румъния и ДЕСФА Гърция за Негру Вода 1/Кардам, Негру Вода 2,3/Кардам, Русе/Гюргево и Кулата/Сидирокастро. Съществена част от подписването на IA е установяването на общи процедури по подаване на заявки и коригиращи заявки за пренос за резервираните капацитетни продукти, както и установяване на правило по подразбиране за подаване на заявки.

- **МК за тарифите (TAR NC)**

В Регламент (ЕС) 2017/460 е предвидено задължение за провеждане на консултации по предложената методика за референтна цена. Съгласно член 6, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/460, методиката за референтна цена се определя или одобрява от националния регулаторен орган, както е посочено в член 27. Прилаганата методика за референтна цена зависи от констатациите от периодичните консултации, провеждани в съответствие с член 26 от оператора на преносна система (ОПС) или националния регулаторен орган (НРО), в зависимост от решението на НРО.

Във връзка с горното, с Решение № РТПГ-1 от 01.12.2017 г., на основание член 6, параграф 1, член 26, параграф 1 и член 30 от Регламент (ЕС) 2017/460, КЕВР е определила „Булгартрансгаз“ ЕАД, в качеството му на оператор на газопреносна система, да провежда консултациите по член 26 от Регламент (ЕС) 2017/460, както и да публикува преди началото на тарифния период информацията по чл. 30 при условията и по реда на същия регламент. В изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) 2017/460 и решението на Комисията, Булгартрансгаз“ ЕАД е провело консултация съгласно чл. 26 от посочения регламент. Преди да вземе решението, посочено в член 27, параграф 4 от същия, Комисията следва да проведе консултация с националните регулаторни органи на всички директно свързани държави членки и със съответните заинтересовани страни по член 27, параграф 1.

През 2020 г. предстои приемане от КЕВР на изменения и допълнения на Методиката за определяне на цени за достъп и пренос на природен газ през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД с оглед привеждането ѝ в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/460.

4.2. Конкуренция и функциониране на пазара

4.2.1. Пазари на едро

Съгласно ЗЕ, сделките с природен газ се извършват въз основа на писмени договори, а от 08.10.2019 г. сделките с природен газ се извършват и/или на организиран борсов пазар на природен газ, при спазване на разпоредбите на ЗЕ и на Правилата за търговия с природен газ, приети от Комисията. Сделките с природен газ на организиран борсов пазар на природен газ се извършват и при спазване на правилата за работа на организиран борсов пазар на природен газ, приети от Комисията. Правилата се публикуват от оператора на организирания борсов пазар на природен газ на неговата интернет страница.

През 2019 г. основните участници на пазара на природен газ в страната бяха:

- „Булгартрансгаз“ ЕАД, комбиниран оператор, осъществяващ дейностите „пренос на природен газ“ и „съхранение на природен газ“;

- „Булгаргаз“ ЕАД, обществен доставчик на природен газ в Република България, осигуряващ доставката на природен газ на крайните снабдители на природен газ и на клиентите, присъединени към газопреносна мрежа при регулирани от КЕВР цени;

- Търговци на природен газ, сключващи сделки за доставка на природен газ с обществения доставчик, крайни снабдители, клиенти, други търговци на природен газ, добивни предприятия, предприятия за съхранение на природен газ и с оператори на газопреносни и газоразпределителни мрежи;

- Газоразпределителни дружества, които осъществяват дейностите „разпределение на природен газ“ и „снабдяване с природен газ от краен снабдител“ и доставят природен газ до клиенти, присъединени към газоразпределителните мрежи на съответните лицензирани територии;

- Небитови клиенти на природен газ, присъединени към газопреносната мрежа.

С промените в ЗЕ от края на 2019 г. бяха въведени нови участници на пазара на природен газ:

- Участник, формиращ пазара – лице, което има сключено споразумение с оператора на борсовия пазар на природен газ за търсене и предлагане на количества природен газ с цел осигуряване на ликвидност на борсовия пазар на природен газ и за формиране на ценови

сигнали;

- Доставчик на ликвидност – лице, което има сключено споразумение с оператора на борсовия пазар на природен газ за търсене и предлагане на количества природен газ с цел осигуряване на ликвидност на борсовия пазар на природен газ.

Сделките с природен газ се сключват при регулирани от КЕВР цени за услуги от обществен интерес по преноса, разпределението и доставката на природен газ. Добивните предприятия, търговците на природен газ, крайните снабдители с природен газ, операторите на газопреносни мрежи, операторите на съоръжения за съхранение на природен газ, операторите на съоръжения за втечен природен газ, клиентите, присъединени към газопреносна мрежа, участниците, формиращи пазара, и доставчиците на ликвидност сключват сделки с природен газ при свободно договорени цени. Общественият доставчик сключва сделки с природен газ по свободно договорени цени в качеството му на доставчик на ликвидност, търговец на природен газ и участник, формиращ пазара.

Цените на природния газ не подлежат на регулиране от Комисията при установяване от нея наличието на конкуренция, която създава предпоставки за свободното им договаряне при пазарни условия.

Общата дължина на газопреносните мрежи на „Булгартрансгаз“ ЕАД към края на 2019 г. е 2800 км, в т.ч.: национална газопреносна мрежа – 1835 км (в т.ч. газопроводни отклонения); газопреносна мрежа за транзитен пренос – 965 км (в т.ч. новоизградени 11 км). Структурата на ползвателите на газопреносните мрежи, осъществили пренос през 2019 г., е следната: обществен доставчик; двама крайни снабдители; двама небитови клиенти; 25 търговци на природен газ.

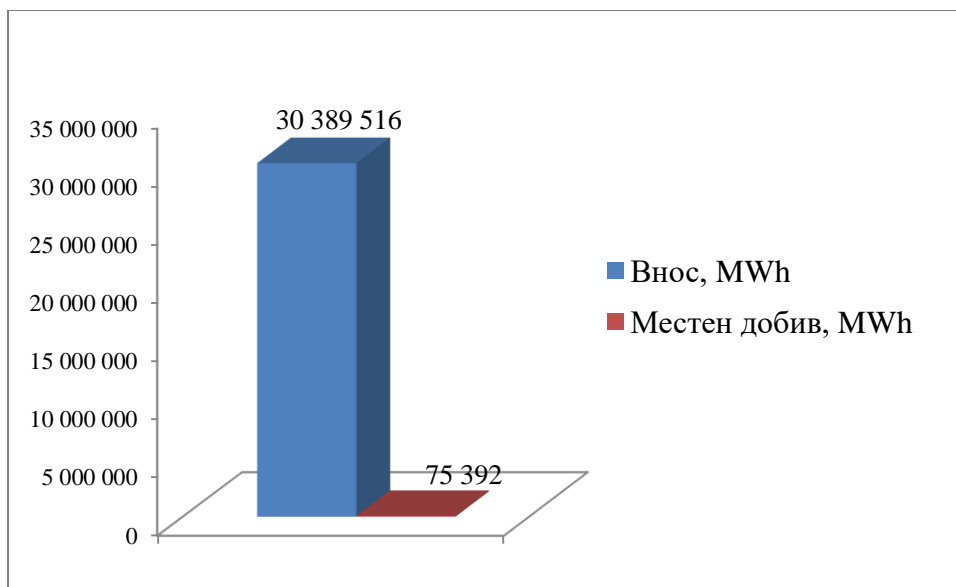
През 2019 г. „Булгартрансгаз“ ЕАД е пренесло 33 831 985 MWh природен газ от внос и местен добив, в т.ч. за крайни клиенти на територията на страната и за износ извън територията на Република България. Пренесените от „Булгартрансгаз“ ЕАД количества природен газ за износ извън територията на Република България са 3 367 077 MWh.

2019 г.	
Внос, MWh	3 260 597
Местен добив, MWh	106 480
Общо, MWh	3 367 077

Пренесените от „Булгартрансгаз“ ЕАД количества природен газ от внос и местен добив за вътрешния пазар на Република България са 30 464 908 MWh:

2019 г.	
Внос, MWh	30 389 516
Местен добив, MWh	75 392
Общо, MWh	30 464 908

Графиката по-долу показва съотношението между пренесените количества природен газ от внос и местен добив за вътрешния пазар през 2019 г.:

Пренесените през 2018 г. и 2019 г. от „Булгартрансгаз“ ЕАД количества природен газ за вътрешния пазар, по източници на доставка, са представени в следващата таблица:

№	Вид доставка	2018 г.		2019 г.	
		Количество, GWh	Относителен дял	Количество, GWh	Относителен дял
1.	Природен газ от внос, в т.ч.	31 630	99,9%	30 390	99,8%
1.1.	Руска федерация	31 613	99,8%	24 802	81,4%
1.2.	Други източници	17	0,1%	5588	18,4%
2.	Местен добив	33	0,1%	75	0,2%
	ОБЩО	31 663	100%	30 465	100%

От таблицата е видна тенденцията на намаляване на вноса на руски газ през 2019 г. спрямо предходната година. През 2018 г. 99,9% от доставката на природен газ е от Русия, а дялът на другите източници е 0,1%. През 2019 г. доставката на руски природен газ за нуждите на вътрешния пазар намалява до 81,4%, докато доставката от други източници нараства на 18,4%. Дялът на местния добив през изминалите години остава незначителен и е под 1%.

В Република България има само едно подземно газово хранилище – ПГХ „Чирен“, което разполага с 22 експлоатационни сондажа, компресорна станция с обща инсталирана мощност 10 MW и други технологични съоръжения, необходими за осигуряване нагнетяването, добива и качеството на съхранявания природен газ. Технологичният процес, свързан с извършването на услугата „съхранение на природен газ“, е сезонен (цикличен) и се изразява в добив и нагнетяване на газ от/в подземното газово хранилище. Чрез съхранение в ПГХ „Чирен“ на количества природен газ се компенсират сезонните колебания в доставките и потреблението в страната. За осигуряване на сигурността на доставките на природен газ в страната основно се разчита на количества природен газ, съхранени в ПГХ „Чирен“. Важна роля на хранилището е и осигуряването на количества технологичен газ за балансиране, както и във връзка със стабилността на газопреносната система. През 2019 г. от „Булгартрансгаз“ ЕАД са нагнетени 410 млн. м³ природен газ и са добити 358 млн. м³, а към 31.12.2019 г. в газохранилището има наличност от 1164 млн. м³ природен газ, от които 750 млн. м³ буферен газ. Важна предпоставка за реализацията на газоразпределителен център в България е разширението на капацитета на ПГХ „Чирен“.

Доставката и снабдяването с природен газ на територията на Република България се осъществява по газопреносна мрежа, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД и по газоразпределителни мрежи, собственост на съответните газоразпределителни дружества (ГРД). По транзитния газопровод, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, се извършва пренос

на природен газ до териториите на Турция, Гърция и Северна Македония.

През 2019 г. доставката на природен газ за вътрешния пазар е осъществявана от обществения доставчик „Булгаргаз“ ЕАД, от добивни предприятия - „Петроkelтик България“ ЕООД и „Проучване и добив на нефт и газ“ АД, както и от търговци на природен газ.

Закупените през 2019 г. от „Булгаргаз“ ЕАД количества природен газ от внос и местен добив са, както следва:

- от внос – 28 982 439,444 MWh, което е 99,24% от общото доставено количество;
- от местен добив – 57 021,790 MWh.

Дружеството е закупило количества природен газ и за балансиране в размер на 164 623,482 MWh.

Продадените от „Булгаргаз“ ЕАД количества природен газ в Република България и извън страната са, както следва:

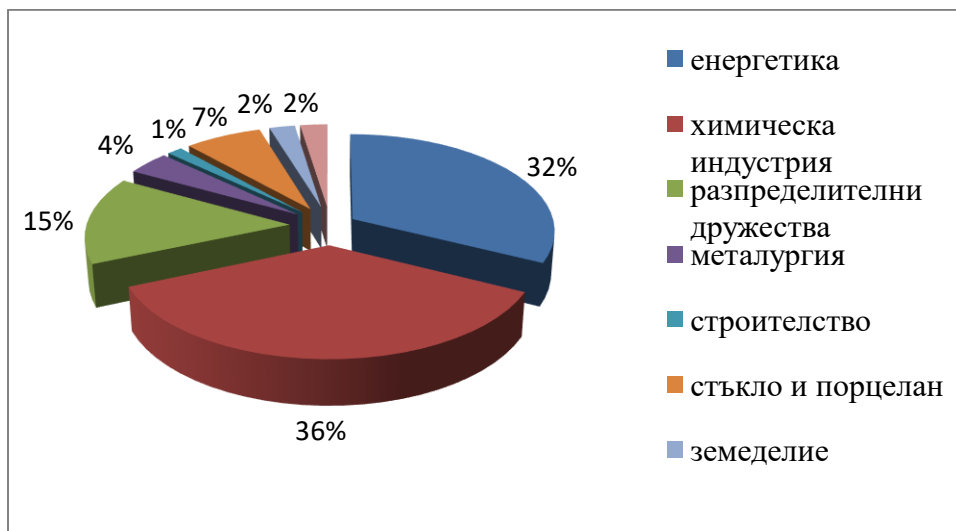
- в страната по регулирани цени – 29 108 404,503 MWh, от които 4 205 348,089 MWh на крайни снабдители и 24 761 937,665 MWh на клиенти, присъединени към газопреносната мрежа;

- извън страната по свободно договорени цени – 121 772,153 MWh.

Структурата на потреблението на природен газ в страната по отрасли е следната:

- енергетика – 9 354 401,383 MWh или 32,29%;
- химическа индустрия – 10 501 924,627 MWh или 36,25%;
- разпределителни дружества – 4 205 348,089 MWh или 14,52%;
- металургия – 1 125 050,004 MWh или 3,88%;
- строителство – 400 609,823 MWh или 1,38%;
- стъкло и порцелан – 2 005 074,160 MWh или 6,92%;
- земеделие – 668 124,678 MWh или 2,31%;
- други индустрии – 706 752,990 MWh или 2,44%.

За 2019 г. година доставките на втечен природен газ за България бяха в размер на близо половин милиард кубични метра.

Добивните предприятия на територията на Република България са две. „Проучване и добив на нефт и газ“ АД е добило 164 560,260 MWh природен газ от местен добив, от които 19 260,230 MWh е продало на един краен клиент, 36 495,357 MWh – на три газоразпределителни дружества и 102 846,332 MWh – на двама търговци на природен газ. За собствени нужди на добивното предприятие са потребени 5858,341 MWh. „Петроkelтик България“ ЕООД е добило и продало на търговци 140 963,584 MWh природен газ.

През 2019 г. дейността „търговия с природен газ“ не подлежеше на лицензиране съгласно ЗЕ. КЕВР не води регистър на търговците на природен газ и съответно не разполага с информация за количествата природен газ, продадени от търговци на природен газ на

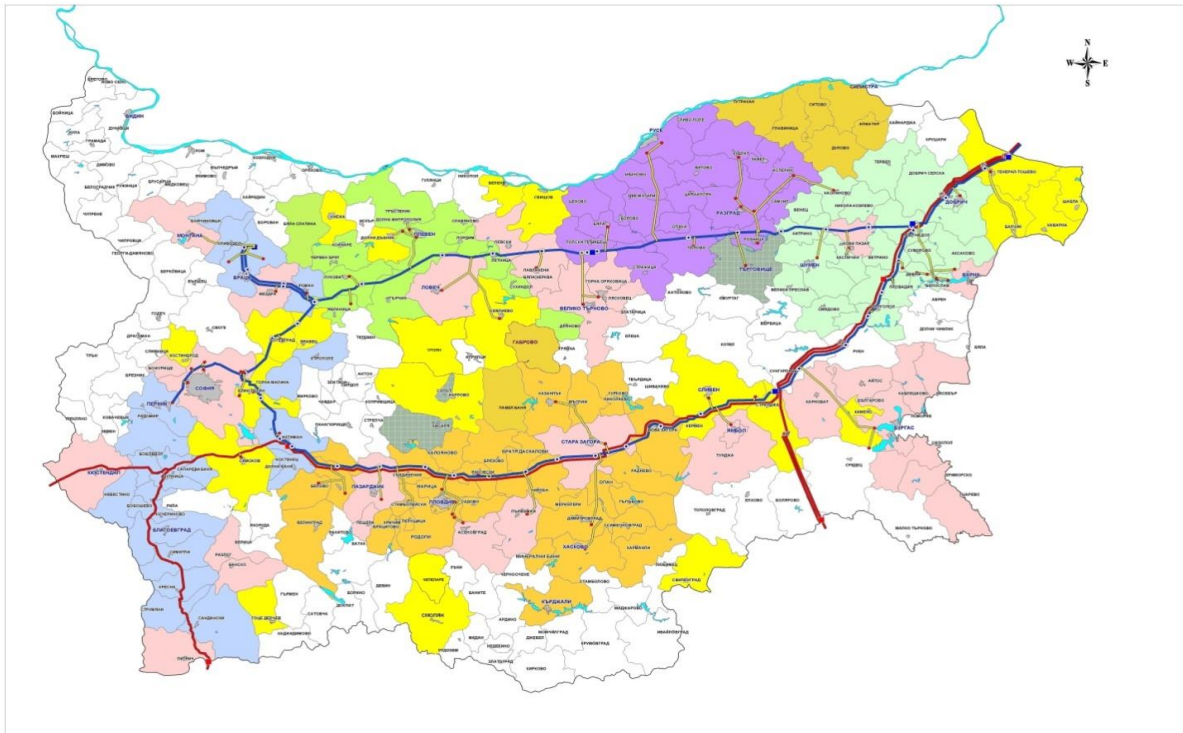
клиенти през 2019 г. С допълненията на ЗЕ, ДВ, бр. 57 от 2020 г. , в сила от 26.06.2020 г., се въведе лицензиране на дейността „търговия с природен газ“. От 1 януари 2021 г. търговците на природен газ могат да подават пред Комисията заявления за издаване на лицензия. От 1 октомври 2021 г. търговията с природен газ се извършва въз основа на лицензия.

Показатели за пазара на природен газ на едро	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Добив на природен газ, TWh/y	0,748	0,58	0,125	0,182
Брой активни дружества на едро	9	9	22	38
Биогаз нагнетен в газовата мрежа, TWh/y	0	0	0	0
Общо потребление на газ, TWh/y	32,553	55,079	31,663	30,465
Потребление на газ за производство на електроенергия, TWh/y	0,814	0,82	0,782	0,75
Количество внос (по газопроводи и ВПП), TWh/y	188 302	208 498	184 200	107 229
Количество износ, TWh/y	155,19	173,835	151,302	76,294
Основен произход на вноса на газ (и %)	Руска федерация 99,99	Руска федерация 99,9	Руска федерация 99,8	Руска федерация 81,4
Брой на доставчиците с различен произход на газа	2	2	3	3
Пазарен дял на най-големите предприятия доставящи природен газ, (CR3)	97,7	88,6	90,6	89,3

4.2.2. Пазар на дребно

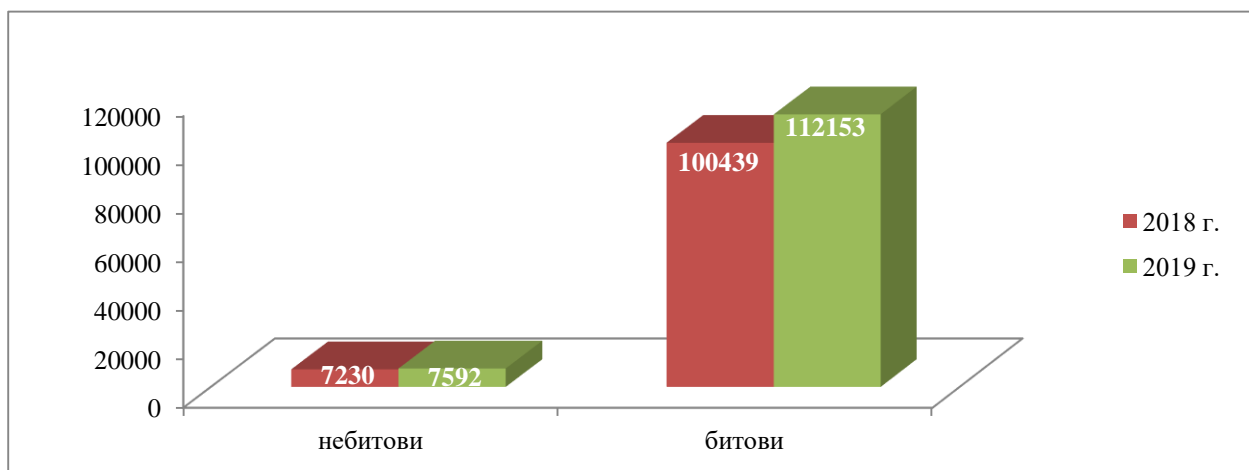
Снабдяването с природен газ на територията на България се осъществява по газопрееносна мрежа, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, за пряко присъединени клиенти и по газоразпределителни мрежи, собственост на съответните газоразпределителни дружества. В края на 2019 г. на територията на България са лицензирани 24 дружества за 35 територии, които обхващат 172 общини, представляващи 65% от всички общини в страната. Девет от дружествата осъществяват снабдяване чрез доставка на съгъстен природен газ до клиенти на територия на общини, които нямат връзка с газопрееносната мрежа. Важна предпоставка за увеличаване броя на стопанските и битовите клиенти на природен газ в страната е изграждането на газопроводи, свързващи ГРМ на лицензираните територии с газопрееносната мрежа.

Картата по-долу илюстрира разположението на лицензираните територии за дейностите „разпределение и снабдяване с природен газ“.

Изградената мрежа от газоразпределителните дружества през 2019 г. е 186 771 м, а общата дължина на ГРМ в страната е 5 156 965 м. Извършените инвестиции от ГРД през 2019 г. са 26 548 хил. лв. Част от газоразпределителните дружества снабдяват клиентите си с компресиран природен газ поради липса на връзка на изградената от тях разпределителна мрежа с газопреносната мрежа, което повишава крайната цена на природния газ. Това обстоятелство възпрепятства достигането на услугата до по-голям брой клиенти.

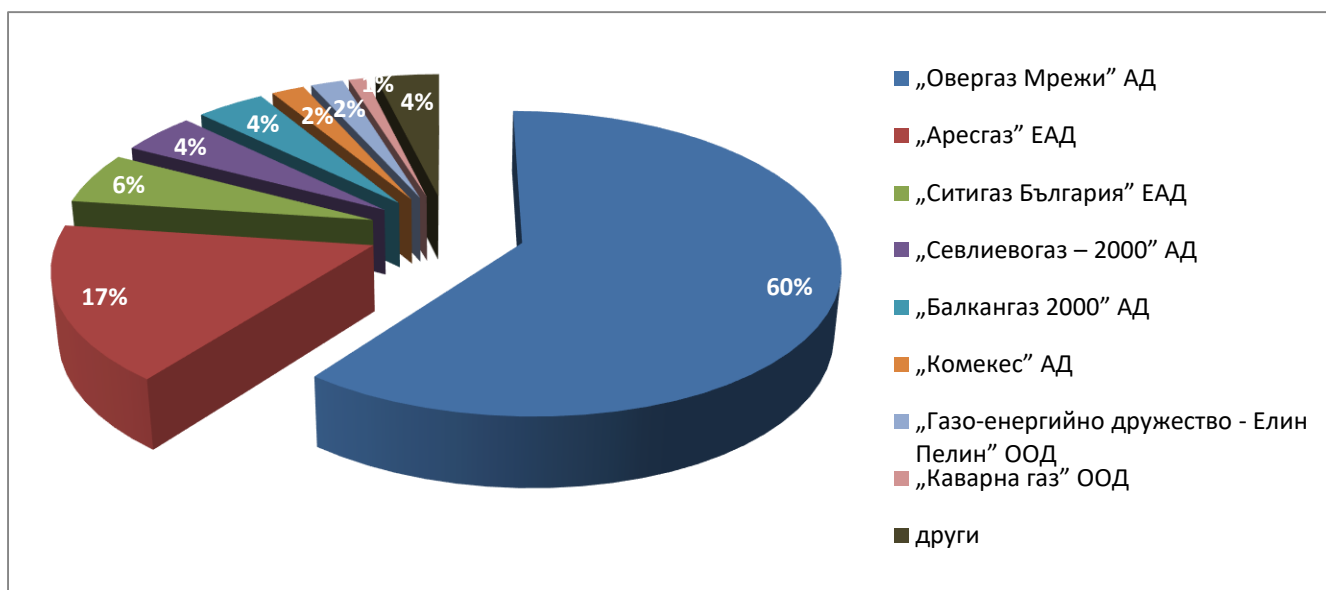
Общият брой клиенти на газоразпределителните дружества към 31.12.2019 г. е 119 745, от които небитови 7 592 бр. (6,3%) и 112 153 битови клиенти (93,7%). Броят на клиентите е нараснал с 11% за една година – от 107 669 през 2018 г. на 119 745 през 2019 г. Битовите клиенти са се увеличили с 12%, а стопанските – с 5%.

„Овергаз Мрежи“ АД обслужва най-много клиенти – 72 355, което е 60% от всички клиенти на природен газ в страната, следвано от „Аресгаз“ АД с 17%, „Ситигаз България“ ЕАД с 6%, „Севлиевогаз – 2000“ АД с 4%, „Балкангаз 2000“ с 4%. Общата консумация на природен газ от клиенти на газоразпределителните дружества през 2019 г. е 5 436 093 MWh,

от които 4 367 246 MWh на небитови клиенти (80%) и 1 068 846 MWh на битови клиенти (20%).

Разпределението на потребителите на природен газ по дружества е представено в графиката по-долу:

Според индекса Херфиндал-Хиршман – общоприет измерител за пазарна концентрация и установяване наличието на монопол, посочен за изчисление в годишните газови индикатори на Съвета на европейските енергийни регулатори, силно концентриран пазар е налице при стойност на Херфиндал-Хиршман над 2000. Съгласно Насоките на Европейската комисия относно оценката на хоризонталните сливания съгласно Регламента на Съвета относно контрола върху концентрациите между предприятия (2004/С 31/03), висока концентрация на монополна власт е налице при стойност над 2500. Стойността на индекса Херфиндал-Хиршман по отношение на доставените количества природен газ от газоразпределителните дружества на битови потребители в България е 4127, а по отношение на небитовите клиенти той е 3286 и показва висока пазарна концентрация. Стойността на индекса Херфиндал-Хиршман при дружествата, доставящи природен газ на клиенти, присъединени към газоразпределителните мрежи в България, е 4127 при битовите клиенти и 3286 при стопанските клиенти.

През 2019 г. се наблюдава нарастване на броя на газифицираните битови клиенти в сравнение с 2018 г., което е свързано с реализирането на проекта „Мерки за енергийна ефективност при крайните потребители на природен газ чрез газоразпределителните дружества в България“ DESIREE GAS, който има за цел да осигури специален и ефективен механизъм за подкрепа на газификацията на българските домакинства в съответствие с изискванията на Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО (Директива 2012/27/ЕО), като насърчава най-ефективните технологии и подкрепя преминаването от въглеродно интензивни източници на енергия към природен газ. Срокът на проекта беше удължен до м. юни 2020 г. Безвъзмездната финансова помощ за газификация на българските домакинства по проект DESIREE GAS е 30% от допустимите разходи за сградна инсталация. Допълнително се финансира безвъзмездно 100% такса присъединяване.

Необходимата инфраструктура за разпределение на природен газ в страната е в процес на изграждане и присъединените битови клиенти към газоразпределителните мрежи са малко. Прилаганият от КЕВР регулаторен механизъм осигурява стимули за газоразпределителните

дружества да продължават развитието на газоразпределителните мрежи и присъединяването на нови клиенти с цел постепенно увеличаване на консумацията на природен газ. В тази връзка КЕВР утвърждава пределни цени за продажба на природен газ, което дава възможност на газоразпределителните компании да продават на крайни потребители на цени, по-ниски от утвърдените, като така насърчава конкуренцията на пазара.

Комисията извършва наблюдение и текущ контрол върху газоразпределителните дружества за изпълнение на заложените параметри в одобрените им бизнес планове, свързани със задълженията им по лицензиите за дейностите „разпределение на природен газ“ и „снабдяване с природен газ от краен снабдител“.

4.2.3. Мониторинг на нивата на цените, нивото на прозрачност, степента и ефективността на отваряне на пазара и конкуренцията

При изпълнение на регулаторните си правомощия по отношение нивата на цените Комисията се ръководи от общите принципи за развиване на конкурентни и добре функциониращи регионални пазари в рамките на Европейския съюз и за предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване конкуренцията на енергийния пазар.

Регулирането на цените на природния газ се извършва съгласно ЗЕ и приетата от Комисията НРЦПГ. Съгласно чл. 30, ал. 1, т. 8, т. 11 и т. 12 от ЗЕ, цените, по които крайните снабдители продават природен газ на клиенти, присъединени към съответните газоразпределителни мрежи, цените за присъединяване към мрежите и цените за достъп и пренос на природен газ през ГРМ, подлежат на регулиране от Комисията. Съгласно чл. 30, ал. 1, т. 7 от ЗЕ, КЕВР утвърждава цени на природния газ, по които продава общественият доставчик. С промените в ЗЕ от 2019 г. от субектите, които купуват природен газ от обществения доставчик по регулирани цени, отпадат клиентите, присъединени към газопреносната мрежа, с изключение на лицата, на които е издадена лицензия за производство и пренос на топлинна енергия.

С НРЦПГ се определят методите за регулиране на цените на природния газ, правилата за тяхното образуване или определяне и изменение, редът за предоставяне на информация, внасяне на предложенията за цените и за тяхното утвърждаване; начинът за компенсиране на разходи на енергийните предприятия, произтичащи от наложени им задължения към обществото по ЗЕ; условията и редът за образуване на цените за присъединяване към мрежите; условията и редът за образуване на цените за достъп и пренос на природен газ през преносни и/или разпределителни мрежи.

Цените, които подлежат на регулиране, се образуват от енергийните предприятия в съответствие с изискванията на ЗЕ и НРЦПГ. Указанията, дадени от Комисията относно образуването на цените, са задължителни за енергийните предприятия.

КЕВР утвърждава цени за пренос на природен газ през газоразпределителната мрежа, цени за продажба на природен газ от краен снабдител и цени за присъединяване на клиенти към газоразпределителната мрежа на газоразпределителни дружества въз основа на анализ на представените в заявленията данни и на базата на аргументирано обосноваване от заявителите, че предложените за утвърждаване цени ще дадат възможност на дружествата да реализират заложените параметри в инвестиционна и производствена програми в одобрените им бизнес планове.

Цените за дейностите „разпределение на природен газ“ и „снабдяване с природен газ от краен снабдител“ се регулират от КЕВР чрез метода „горна граница на цени“ съгласно чл. 3 от НРЦПГ. Комисията утвърждава тарифни структури по групи клиенти, отразяващи разпределените необходими годишни приходи за предоставяне на услугата за всяка група въз основа на представено проучване за стойността на услугата. Действащите тарифни структури и цени за крайните клиенти на газоразпределителните дружества са обособени в зависимост от принадлежността на потреблението (битови и небитови), равномерност и неравномерност на потреблението и съответна консумация. КЕВР утвърждава тарифите за пренос на природен

газ през газоразпределителните мрежи до крайните клиенти по предложения на газоразпределителните дружества.

Комисията публикува на интернет страницата си предложенията на енергийните предприятия за утвърждаване на цени заедно с всички изходни данни, протоколите от проведени открити и закрити заседания и обществени обсъждания, решенията за утвърждаване на цени, приетите нормативни актове, правила, методики и указания.

В процедурите по утвърждаване на цени КЕВР следи изпълнението от енергийните предприятия, доставящи природен газ по регулирани цени, и операторите на преносни и разпределителни мрежи, в едномесечен срок преди подаване в Комисията на заявлението за утвърждаване на нови цени или за изменение на действащи цени да оповестяват в средствата за масова информация предложението си за утвърждаване на новите цени или за изменението на действащите цени.

Комисията, след представяне на заявленията за утвърждаване и/или изменение на утвърдените цени, приема доклад на съответните длъжностни лица и проект на решение, които оповестява на интернет страницата си, провежда открито заседание за обсъждане на приетия доклад и провежда обществено обсъждане със заинтересованите лица по чл. 14 от ЗЕ на приетия проект на решение. На откритото заседание Комисията обсъжда с енергийните предприятия доклада и определя срок за представяне на становища. Комисията разглежда всички постъпили становища от заинтересованите лица и мотивира своето становище, като публикува мотивите на страницата си в интернет.

Либерализацията на пазара на природен газ заема важно място в европейската енергийна политика и е свързана със стратегическите цели за подобряване сигурността на доставките и диверсификацията на източниците на доставка на природен газ, както и изграждане на взаимосвързан и единен общеевропейски газов пазар. Със ЗИД на ЗЕ, обн. ДВ, бр. 79 от 08.10.2019 г., са регламентирани нови правомощия на КЕВР – да извършва контрол по преминаването от пазар по регулирани цени към организиран пазар по свободно договорени цени в съответствие с ПТПГ; да одобрява правила за работа на организиран борсов пазар на природен газ; да одобрява споразумение за изпълнение на програмата за освобождаване на природен газ, включително ценовите механизми в него и да контролира неговото изпълнение.

С взетите от КЕВР решения, с които реализира вменените ѝ със ЗИД на ЗЕ, обн. ДВ, бр. 79 от 08.10. 2019 г. нови регулаторни правомощия, се създадоха необходимите условия за реална либерализация на пазара на природен газ в Република България и постигане на диверсификация на източниците на доставка и конкурентна среда.

Считано от 2 януари 2020 г., на платформата за търговия на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД, стартира многостранна търговия на организирания борсов пазар, в т.ч. краткосрочен сегмент (spot), дългосрочен сегмент и брокерска услуга.

Краткосрочният (spot) сегмент на платформата предлага краткосрочни стандартизирани продукти „в рамките на деня“, „ден напред“, както и продукти за нуждите на балансиране на мрежата на операторите на газопреносни мрежи. Търговията се осъществява на анонимен принцип съгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) № 312/2014.

Дългосрочният сегмент на платформата за търговия ще предлага продукти, търгуеми на средносрочна и дългосрочна база на анонимен принцип, както следва: месечни (до 60 месеца напред); тримесечни (до 20 тримесечия напред) и годишни (до 5 календарни години напред).

Брокерската услуга дава възможност за сключване на договори за покупка на газ от страна на крайни клиенти/крайни снабдители, пряко присъединени към газопреносната система на България, без за тях да възникват разходи за членство на платформата за търговия и без да има нужда да получават достъп до услугите по достъп и пренос през мрежата. Брокерската услуга също ще предостави и средата за администриране на договорите, сключени преди 2 януари 2020 г. с предмет покупко-продажба на природен газ за период след

01.01.2020 г., по-малък или равен на една година, в изпълнение изискванията на чл. 176, ал. 3 от ЗЕ.

Едни от основните принципи, от които се ръководи КЕВР в дейността си, са предотвратяването и недопускането на ограничаване/нарушаване на конкуренцията на енергийния пазар, както и осигуряването на баланс между интересите на енергийните предприятия и потребителите. Комисията наблюдава за наличието на ограничаващи договорни практики и разпоредби за изключителност, които може да възпрепятстват небитови клиенти да сключват договори едновременно с повече от един доставчик или да ограничат избора им на доставчици. В изпълнение на правомощията си, Комисията анализира работата и поведението на контролираните от нея енергийни предприятия, с цел недопускане на злоупотреба с монополно положение или ограничаване/нарушаване на конкуренцията на енергийния пазар в България. КЕВР може да сезира Комисията за защита на конкуренцията (КЗК), която на свой ред разглежда подадената информация и след преценка на данните по конкретния случай може да образува производство по реда на Закона за защита на конкуренцията. При осъществяване на правомощията си за даване на съгласие за преобразуване на лицензианти, разрешаване на извършването на сделки на разпореждане с незавършени обекти на строителство или с имущество и даване на разрешение за учредяване на залог/ипотека върху имущество, с което се осъществява лицензионна дейност, КЕВР има правото да изиска становището на КЗК за конкретния случай преди да вземе решение или да даде разрешение. Когато при осъществяване на правомощията си Комисията констатира, че лицензиант нарушава или ограничава конкуренцията, тя сезира КЗК. Комисията подпомага КЗК чрез предоставяне на всяка необходима информация и документи, които могат да се ползват от КЗК във връзка с преписката. В случай че КЗК установи с решение, че с дейността си лицензиантът нарушава или ограничава конкуренцията, Комисията може да наложи принудителни мерки, предвидени в ЗЕ, а в случай на установено от КЗК системно нарушение на правилата на конкуренцията КЕВР може да отнеме лицензията.

КЕВР извършва постоянен мониторинг на пазара с оглед осигуряване на недискриминационност между всички участници на пазара, както и между участниците от една и съща категория и допринасяне за ефективната конкуренция и правилното функциониране на пазара. КЕВР е в тясно сътрудничество с Комисията за защита на потребителите (КЗП), както и с други неправителствени организации за защита на потребителите.

В рамките на постоянно действащ Консултативен форум на регулаторите от Балканския полуостров, КЕВР участва в обмена на данни относно най-важните пазарни процеси в сектор „Природен газ“ на регионално равнище.

КЕВР наблюдава степента и ефективността на отваряне на пазара и конкуренцията, като при изпълнение на регулаторните си правомощия Комисията се ръководи от следните основни принципи: развиване на конкурентни и добре функциониращи регионални пазари в рамките на Европейския съюз; предотвратяване и недопускане на ограничаване/нарушаване на конкуренцията на енергийния пазар; създаване на стимули за развитието на конкурентен пазар за дейности в енергетиката, където има условия за това; създаване на стимули за ефективно развитие на сигурни, надеждни и ефикасни мрежи в съответствие с интересите на клиентите. Комисията извършва контрол за развиването на газовите мрежи в полза на всички участници, което ще гарантира достатъчен и разполагам за всички капацитет, следи за недопускане ограничаването и нарушаването на конкуренцията на пазара и за ефективното му функциониране. Всички ценови решения на регулатора са публично достъпни на неговата интернет страница с цел осигуряване на прозрачност.

Съгласно чл. 6 от НРЦПГ, енергийните предприятия могат да прилагат по-ниски от утвърдените от Комисията цени, при условие, че това не води до кръстосано субсидиране между отделните дейности, както и между групите клиенти. На тази регулаторна база и отчитайки конюнктурата на пазара на енергоносителите, енергийните предприятия могат да прилагат ефективна ценова стратегия, най-същественото в която е: поддържане на конкурентноспособно равнище на цените на природния газ спрямо цените на алтернативните енергоносители; поддържане на устойчивото им равнище за по-продължителен период от

време и осигуряване чрез цените на дългосрочната ефективност на проекта. Съгласно чл. 40 от НРЦПГ, в срок до 7 дни след получаването на решенията за утвърждаване на нови цени, общественият доставчик, крайните снабдители, операторите на газопреносни и газоразпределителни мрежи и операторите на съоръжения за съхранение публикуват на интернет страницата си утвърдените им цени, включително цените по тарифните структури, и цените, които ще прилагат по договорите с клиентите през следващия ценови период. В случай на регулиране на цени въз основа на одобрена от Комисията методика енергийното предприятие публикува на интернет страницата си определените цени в срок до 7 дни от датата на решението за определянето им.

Показатели за пазар на дребно (домакинства)	2019 г
Потребление на природен газ, MWh	1 068 846
Брой потребители на природен газ	112 153
Брой регистрирани доставчици	24
Брой на активните доставчици	24

КЕВР извършва мониторинг на пазара на природен газ, като следи за недопускане на дискриминация между всички участници на пазара, както и между участниците от една и съща категория, което също стимулира конкуренцията на дребно и правилното функциониране на пазара. В тази връзка Комисията при осъществяване на контролните си правомощия извършва планови проверки на енергийните дружества, както и извънредни проверки по постъпили жалби и сигнали от клиенти на енергийните предприятия.

4.2.4. Защита на потребителите и уреждане на спорове

В ЗЕ са транспонирани изискванията на Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и за отмяна на Директива 2003/55/ЕО (Директива 2009/73/ЕО), които целят гарантиране на ефективна и адекватна защита на правата и интересите на потребителите, укрепване и гарантиране на техните права и осигуряване на по-голяма прозрачност на пазарните отношения. Транспонирани са изискванията на Приложение 1 към Директива 2009/73/ЕО по отношение на съдържанието на договорите с потребители на енергийни услуги, които следва да са оповестени преди сключването или потвърждаването на договора.

КЕВР осъществява регулирането на дейностите в енергетиката, като се ръководи от общи принципи, определени в ЗЕ, включително осигуряване на баланс между интересите на енергийните предприятия и клиентите, осигуряване на равнопоставеност между отделните категории енергийни предприятия и между видовете клиенти и създаване на гаранции за защита на крайните клиенти. С оглед защита правата на клиентите на енергийните предприятия КЕВР осъществява тясно сътрудничество с КЗП, Омбудсмана на Република България, както и с неправителствени организации за защита на потребителите.

КЕВР като специализиран държавен орган осъществява регулирането на дейностите в енергетиката и осигурява правата на потребителите, като одобрява общите условия на договорите, предвидени в ЗЕ и правилата за работа с потребителите на енергийни услуги, които изготвят енергийните предприятия, предоставящи услуги от обществен интерес. Този вид договори имат регламентирано в ЗЕ задължително съдържание, с което се гарантират правата на клиентите. Договорите задължително съдържат: срок на договора; условията за временно преустановяване, прекратяване на тяхното предоставяне и на договора; правата на потребители на енергийни услуги, включително информация относно процедурата по разглеждането и произнасянето по жалби в срок до три месеца от постъпването им; условията за едностранно прекратяване на договора от ползвателя на енергийни услуги, включително при промяна на договорните условия и цени, и възможността за такова прекратяване без допълнително плащане. В тях са предвидени ред и условия за прихващане и възстановяване на суми при неспазване на изискванията за качество на договорените услуги. Лицензиантите,

предоставящи услуги от обществен интерес, са длъжни да осигурят в общите условия на договорите и правилата за работа с потребителите защита на правата на клиентите и равнопоставеност между групите клиенти. КЕВР следи в одобрените от нея общи условия да е включено съдържанието на издаваните от енергийните предприятия фактури или сметки, които отразяват действителната консумация и съдържат конкретни данни за номера на измервателния уред, консумацията на природен газ за отчетния период, дължимия данък върху добавената стойност (ДДС) и разбивка на цената по компоненти, ако такива са утвърдени.

Енергийните предприятия предоставят информация на своите клиенти, в т.ч.: начините на плащане; цени за спиране или възстановяване на снабдяването, цени за услуги по извършване на поддръжка и други цени на услуги, свързани с лицензионната дейност; процедурата за смяна на доставчик и информация, че потребители на енергийни услуги не дължат допълнителни плащания при смяна на доставчика си, включително изготвяне на окончателна изравнителна сметка при всяка смяна на доставчика; процедурата по разглеждането и произнасянето по жалби и информация за реално потребените количества природен газ и стойността на предоставената услуга в съответствие с договорената периодичност на отчитане без задължение за допълнително плащане за тази услуга. Информацията се представя във фактурите или заедно с тях в информационни материали и на интернет страниците на енергийните предприятия. По този ред доставчиците на енергия и природен газ предоставят на потребителите на енергийни услуги и контролен списък, приет от Европейската комисия, съдържащ практическа информация за техните права.

Енергийните предприятия предоставят на клиентите подробни данни за потреблението, за който и да е ден, седмица, месец и година при използване на интелигентни системи за измерване чрез предоставяне на крайния клиент чрез интернет или чрез интерфейса на измервателния уред на данни за период, не по-кратък от 24 предходни месеца, или за периода от влизането в сила на договора за доставка, ако той е по-кратък. Доставчиците на природен газ осигуряват на клиентите широк избор на методи на плащане, включително системи за авансови плащания, които са справедливи и отразяват адекватно вероятното потребление. Енергийните предприятия уведомяват своите потребители на енергийни услуги – битови клиенти, за всяка предложена промяна на договорните условия и цените на предоставяните услуги, както и за правото на потребителите едностранно да прекратят договора в срок от 30 дни от датата на уведомяването, ако не приемат новите условия и/или цени. Уведомяването за повишаването на цените се извършва в срока на фактуриране след влизането в сила на повишението на цените. Крайният снабдител информира клиента, заедно с фактурата за последния месец на всяко шестмесечие, когато отчетената консумация на електрическа енергия или на природен газ на крайните клиенти за това шестмесечие е по-висока с над 50 на сто от отчетената консумация за съответното шестмесечие на предходната календарна година.

Енергийните предприятия, извършващи доставка на природен газ, осигуряват центрове за предоставяне на информацията на потребителите на енергийни услуги, както и за работа с тях.

Енергийните предприятия, предоставящи услуги от обществен интерес, в общите условия за снабдяване и ползване на мрежите и в правилата за работа с потребителите на енергийни услуги, определят специални процедури за предоставяне на уязвими клиенти на информация, свързана с потреблението, и за преустановяване снабдяването на уязвими клиенти.

Съгласно нормативната уредба КЕВР разполага с правомощия, които ѝ позволяват да изпълнява задълженията, посочени в Директива 2009/73/ЕО, а именно - да действа като орган по уреждане на спорове по отношение на всяка жалба/оплакване срещу оператор на преносна или разпределителна система във връзка със задълженията на този оператор, както и да се произнася с решение, което има обвързваща сила.

Условията и редът за подаване и разглеждане на жалби са регламентирани в ЗЕ и НЛДЕ. Комисията разглежда жалби на: ползватели на мрежи и съоръжения срещу оператори на преносни и разпределителни мрежи, добивни предприятия, оператори на съоръжения за съхранение на природен газ и оператори на съоръжения за втечен природен газ, свързани с изпълнението на задълженията им по този закон; клиенти срещу доставчици на енергия и природен газ, включително крайни снабдители, свързани с изпълнението на задълженията им по този закон; както и лицензианти срещу лицензианти, свързани с изпълнението на лицензионната дейност по ЗЕ.

В двумесечен срок от подаване на жалба Комисията може да съдейства за доброволно уреждане на спора. Срокът може да бъде продължен с още два месеца, ако естеството на спора налага събиране на допълнителни данни и информация от Комисията. Процедурата е доброволна и поверителна. При доброволното уреждане на спорове Комисията не се произнася с решение, а процедурата завършва със споразумение. В нея участват страните по спора и помирител – член от работната група от КЕВР, на която е възложена преписката по жалбата. Помирителят използва всички разумни средства и усилия за разрешаване на спора, като може да предложи на страните решение на спора и при съгласие - да оформи писмено споразумението.

Когато не е постигнато доброволно уреждане на спора или при отказ на страна от доброволно уреждане, Комисията взема решение по жалбата в срок от два месеца след получаването ѝ. Този срок може да бъде удължен с още два месеца, ако естеството на спора налага събиране на допълнителни данни и информация от Комисията. Със съгласие на жалбоподателя удълженият срок може да бъде продължен с още два месеца. В случаите, когато Комисията приеме жалба за основателна, тя с решение дава задължителни указания по прилагането на закона. Решенията на Комисията подлежат на обжалване пред Административен съд София-град по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Броят на подадените в КЕВР през 2019 г. жалби, касаещи сектор „Природен газ“, се запазва нисък в сравнение с другите три сектора. От 119 745 клиенти на природен газ, жалби са подадени от 0,02% от тези клиенти. Като основна причина за незначителния брой жалби може да се посочи малкият процент газифицирани обекти в страната, съответно малкият брой битови и стопански клиенти на природен газ, което обуславя ниския брой жалби, подавани, както в Комисията, така и в дружествата. Тенденцията на запазване на ниско ниво на жалбите в сектора се дължи и на обстоятелството, че дружествата информират клиентите си за регламентирани в Общите условия на договорите и в Правилата за работа с потребители техни права и задължения, включително реда за подаване и разглеждане на жалби, като енергийните предприятия своевременно разглеждат подадените жалби и удовлетворяват основателните.

В изпълнение на правомощието на Комисията да наблюдава прилагането на всички мерки, приети за изпълнение на задълженията за услуги от обществен интерес, включително за защита на ползвателите на енергийни услуги, при извършването на планови проверки на енергийните предприятия по спазване на лицензионните условия, длъжностните лица от КЕВР проверяват изпълнението от страна на лицензиантите на задълженията им, свързани със създаване на специализирано звено за работа с потребителите в структурата на дружеството, в което трябва да е назначен достатъчен на брой и квалифициран персонал; поддържане на достатъчен брой центрове за работа с клиентите за покриване нуждите на лицензионната територия; предоставяне на услуги на клиентите в съответствие с показателите за качеството на снабдяването с природен газ, приети от Комисията; поддържане на система за управление на качеството на лицензионната дейност, сертифицирана от независима компетентна организация; поддържане на система за приемане и обработка на жалби.

Клиентите, които са подали жалби в газоразпределителните дружества през 2019 г., представляват под 0,09% от всички клиенти на природен газ, като се запазва тенденцията на нисък брой жалби спрямо броя на битовите клиенти, който през 2018 г. е бил под 0,08%, а

през 2017 г. - под 0,06%. От общо 35 лицензирани територии на газоразпределителни дружества в България, жалби са подадени в 15 от тях. Броят на клиентите на природен газ в тези 15 територии (99 641) съставлява 83% от всички клиенти на природен газ в страната. Най-много жалби са подадени в „Овергаз Мрежи” АД за лицензираната територия на Столична община и община Божурище - 35 бр. (0,1% от общия брой клиенти на дружеството). Това представлява 33% от всички жалби в сектора. Най-голям брой от жалбите са свързани с присъединяване към ГРМ и неточно измерване на потребеното количество природен газ. Останалите жалби се отнасят основно до качество на доставките; нелоялни търговски практики; договори; възстановяване на газоснабдяването; прекъсване на газоподаването поради неплащане; съдържание на фактурите; цена и други. Не са подавани жалби, касаещи обезщетение и смяна на доставчик.

Дружествата работят в посока повишаване удовлетвореността на клиентите, като за целта се извършва отчет и анализ на приетите обаждания и запитвания и най-честите причини за техните оплаквания, въз основа на които се предприемат своевременни коригиращи действия. Извършват се консултации на клиентите по въпроси, свързани с газоснабдяването, като изготвяне на индивидуална оферта за изграждане на газова инсталация, препоръки за използване на газови уреди и др. Извършват се справки и консултации относно сметки за изразходвани количества природен газ, дава се информация за гаранционно и извънгаранционно обслужване на газови уреди, приемат се и се регистрират молби, запитвания и жалби.

Дружествата от сектор „Природен газ“ използват различни информационни канали:

- национален информационен телефон;
- интернет сайт;
- електронен адрес.

На всеки един от тях клиентите могат да получат съдействие по въпроси, свързани с газоснабдяването, както и да регистрират сигнали, оплаквания и жалби.

Някои дружества имат организирано приемно време и провеждат изследване за оценка на клиентската удовлетвореност.

Показатели по отношение на битовите клиенти	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Потребление на природен газ хил.м ³	76 049	91 203	98 893	132 941
Брой битови клиенти на природен газ	80 710	89 199	100 412	112 210
Брой на битови клиенти на природен газ, присъединени към ГРМ на дружеството, които са сменили доставчика си на природен газ	0	0	0	0
Брой битови клиенти, на които е спряно газоподаването поради неплащане	1 420	1 796	1 497	2 104
Брой работни дни между известие за плащане на сметка и прекъсване в случай на неплащане	18	18	18	18
Брой битови клиенти, които са със статут на уязвими клиенти, съгласно § 1, т. 66в от Допълнителните разпоредби на Закона за енергетиката	3	3	7	6
Брой на битовите клиенти, които се отчитат с интелигентни разходомери	233	510	653	3 281

Наблюдава се съществено увеличаване на монтираните интелигентни разходомери на битови клиенти, който нараства от 233 бр. през 2016 г. на 3281 бр. през 2019 г. Въпреки това броят им е само 3% от всички монтирани разходомери на битови клиенти.

Средният процент на битови клиенти, на които е спряно газоподаването поради неплащане в периода 2016 г. - 2019 г., е относително постоянен и възлиза на около 2%.

Въпреки че всички газоразпределителни дружества предоставят на клиентите си

информация за процедурата за смяна на доставчик и че потребители на енергийни услуги не дължат допълнителни плащания при смяна на доставчика си, все още не се наблюдава смяна на доставчика от битови клиенти. Те остават клиенти на крайните снабдители. Като причина може да се посочи липсата на развит ликвиден газов пазар, породен от доминиращите доставки на руски газ за страната, осигурявани от обществения доставчик „Булгаргаз“ ЕАД.

4.3. Сигурност на доставките (ако и доколкото НРО има правомощия)

Министерството на енергетиката е държавната институция, която провежда енергийната политика на страната. Министърът на енергетиката на Република България е компетентният орган по въпросите за сигурността на доставките на природен газ по смисъла чл. 3 ал. 2 от Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 г. относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ и за отмяна на Регламент (ЕС) № 994/2010 (Регламент (ЕС) № 2017/1938). Министерството на енергетиката извършва национална оценка на риска за сигурността на доставките на природен газ в Република България, изготвена на основание изискванията на чл. 7 от Регламент (ЕС) 2017/1938. В тази връзка министърът на енергетиката въвежда:

Превантивен план за действие, изготвен на основание чл. 72а, ал. 1, т. 1 от Закона за енергетиката и съгласно изискванията на чл. 8 и чл. 9 от Регламент 2017/1938 и

План за действие при извънредни ситуации, изготвен на основание чл. 72а, ал. 1, т. 2 от Закона за енергетиката и съгласно изискванията на чл. 8 и чл. 10 от Регламент 2017/1938.